מאמרי
באתי לגני
תשכ״ז • תשמ״ז

מאת

כבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פּאַרקווייַ ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושבע לבריאה

שבעים ושש שנה לנשיאות כ״ק אדמו״ר זי״ע

©
Published and Copyright 2026 by
LAHAK HANOCHOS INC.
788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213
Tel. (718) 604-2610
info@lahak.org • http://www.lahak.org
The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5787 • 2026
Printed in the United States of America

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „**ועד הנחות בלה"ק**"
(718) 604-2610

נדפס בדפוס
Kay Printing
220 Entin Rd Clifton NJ 07014
(973) 206-8909

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס״ד.

פתח דבר

בקשר עם יום הבהיר יו״ד שבט הבעל״ט, יום מלאות שבעים ושבע שנה לנשיאות כ״ק אדמו״ר, ויום הסתלקות־הילולא של כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ, זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע —

הננו מוציאים לאור את המאמרים שבהם נתבאר פרק השבעה־עשר דהמשך באתי לגני ה׳שי״ת (השייך לשנה זו (תשפ״ז), שבה לומדים פרק הנ״ל בפעם הרביעית[1]): ד״ה באתי לגני, דמוצש״ק פ׳ בשלח, יו״ד שבט — **ה׳תשכ״ז**; ד״ה באתי לגני, דיו״ד שבט — **ה׳תשמ״ז**.

*

לתועלת הלומדים, בא גם פרק השבעה־עשר מהמשך באתי לגני השי״ת (בהוספת מ״מ ע״י המו״ל); תוכן המאמרים; מברקים לקראת יו״ד שבט תשכ״ז ותשמ״ז; מכתבים כלליים (אל בני ובנות ישראל; לכל ילדי ישראל) — בימים שבין יו״ד שבט וט״ו בשבט, וחלק משיחת ש״פ משפטים, פ׳ שקלים, מבה״ח וער״ח אדר (בהמשך למכתבים הכלליים) — ה׳תשמ״ז; מכתבים הכלליים ליום היאָרצייט.

*

ויה״ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד ״הקיצו ורננו גו׳״, ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, ״תורה חדשה מאתי תצא״.

ועד הנחות בלה״ק

יום הבהיר י״ד כסלו, ה׳תשפ״ז,
שבעים ושש שנה לנשיאות כ״ק אדמו״ר זי״ע
ברוקלין, נ.י.

---

1) לאחרי שנשלמו ג״פ עשרים שנה — תשי״א־תש״ל, תשל״א־תש״נ, תנש״א־תש״ע — המכוונים לעשרים הפרקים שבהמשך זה (תו״מ סה״מ באתי לגני ח״ב ע׳ תקצד ובשוה״ג ב. וראה גם שם ח״א ע׳ VI. וש״נ).

מפתח כללי

פתח דבר ..... *iii*
תוכן הענינים ..... *v*
פרק שבעה עשר מהמשך באתי לגני ה׳שי״ת ..... ז

ה׳תשכ״ז

מברק ליו״ד שבט ..... ט
ד״ה באתי לגני, מוצש״ק פ׳ בשלח, יו״ד שבט ..... י

ה׳תשמ״ז

מברק ליו״ד שבט ..... כו
ד״ה באתי לגני, יו״ד שבט ..... כז

הוספה:

מכתבים כלליים — בימים שבין יו״ד שבט וט״ו בשבט ה׳תשמ״ז
אל בני ובנות ישראל ..... לט
לכל ילדי ישראל ..... מז
חלק משיחת ש״פ משפטים, פ״ש, מבה״ח וער״ח אדר ה׳תשמ״ז
— בהמשך למכתבים הכלליים ..... מח
מכתבים הכלליים ליום היאָרצייט ..... נ

תוכן הענינים

באתי לגני, מוצש"ק פ' בשלח (מאמר ב), יו"ד שבט, ה'תשכ"ז

ביאור מארז"ל „עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד" (לפי הפירוש שבהמאמר): „עד שלא נברא העולם" – היינו גם עד שלא נאצל בחי' אצילות דכללות, וקאי על אור א"ס שלפני הצמצום; „הי' הוא ושמו בלבד" – „הוא" היינו עצם האור, בחי' „כי חפץ חסד הוא" (בחי' יחיד), ו„שמו" היינו התפשטות האור, וכולל ב' מדריגות: „שם" לשון יחיד – הגילויים ד„אנא אמלוך", להיטיב לברואיו וכו' (בחי' אחד), ו„שמות" לשון רבים – הענין ד„שיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל" (בחי' קדמון).

ועפ"ז מובן גודל מעלת אוצרו של הקב"ה, שהוא בחי' „הוא בלבד" (למעלה אפילו מבחי' „שמו בלבד"). ואף שארז"ל „אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים", שהוא בחי' המלכות – הרי כדי שתומשך היראה למטה מטה (מקום המלחמה) צ"ל מקור ההמשכה ממקום נעלה ביותר, ומשם נמשך למטה מטה, עד ליראה תתאה כפשוטה.

ביאור העילוי שנעשה באותיות התורה והתפלה („סוס ורוכבו רמה בים") ע"י בחי' פנימיות הכתר („כי גאה גאה") – ע"פ מארז"ל „בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהי' קושר כתרים לאותיות" (גילוי בחי' הכתרים באותיות התורה), ומארז"ל „מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל" (גילוי בחי' הכתרים באותיות התפלה).

וי"ל שעלי' זו היא לבחי' „הוא בלבד", שהרי השמות נעשו מאותיות, ועל זה נאמר „סוס ורוכבו רמה בים" – עליית השמות עד לבחי' „הוא בלבד" שלמעלה מ„שמו".

ואף שאוצר זה הוא למעלה מעלה עד אין קץ (בבחי' „הוא בלבד") – מ"מ יכול להיות נמשך ומתגלה לכאו"א מישראל ע"י ענין היראה, שגם הדרגא התחתונה שבה היא כלי ליראת הרוממות ..... ט

באתי לגני, יו"ד שבט, ה'תשמ"ז

„עד שלא נברא העולם" – קאי על כללות סדר השתלשלות העולמות, כולל עולם האצילות; ואעפ"כ הי' כבר ענין השם („הי' הוא ושמו בלבד"), כי ענין השם הוא הרצון שהוא מקור כל הענינים (וכפי שמצינו בענין השם כפשוטו, ש„שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש" הוא המהווה ומקיים כל נברא שבעולם).

וזהו „עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד": „שמו" – הוא האור השייך לעולמות, שהוא בבחי' גילוי בעצמותו; ו„הוא" – הוא האור שאינו בגדר גילוי גם בעצמותו.

אמנם, אמיתית הענין ד„הוא" הוא עצם וכללות ותכלית שלימות האור,

תוכן הענינים

שכולל את שני הקוין דהעלם וגילוי („למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית"), ששניהם נמצאים בו באופן של אוצר סתום ונעלם מעין כל רואה. ועפ"ז מובן איך יכולה להיות התגלות האוצר, כיון שבבחינה זו ישנו איחוד ב' הקצוות ד„למעלה מעלה עד אין קץ" ו„למטה מטה עד אין תכלית" ע"י המשכה ממקום עליון שלמעלה משניהם.

„כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים" – הו"ע ההתגברות על האותיות („סוסים") דלעו"ז, בשני האופנים שבדבר – (א) ע"י עלי' למעלה מבחי' אותיות („ואתם תחרישון") שעי"ז מתבטלת מציאות האותיות דלעו"ז („רמה" – לשון השלכה), (ב) ע"י העלאת האותיות לדרגא נעלית יותר („רמה" – לשון התרוממות והעלאה).

ובעבודת האדם – הו"ע התפלה דספירת המלכות להיכלל בעצמות אוא"ס, שמתבטלת ממציאותה הקודמת ומתעלית למעמד ומצב כמו שהיא במקורה ושרשה, ועד לעצמות ומהות..... **כז**

[פרק שבעה־עשר מהמשך באתי לגני ה׳שי״ת]

יז) **והדוגמא** מזה יובן למעלה בהב׳ ענינים מה שאור אין סוף הוא למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, דמה שלמטה מטה עד אין תכלית הוא האור שבבחינת שייכות אל העולמות, ובכללותו הוא בחינת גילוי בעצמותו. והנה איתא בפדר״א* עד שלא נברא העולם הי׳ הוא ושמו בלבד, דהוא קאי על עצם האור, ואומר ע״ז הוא בחינת נסתר והעלם, דעצם האור הוא נעלם ונסתר, והיינו שאינו בגדר גילוי גם בעצמותו, ושמו קאי על הגילוי והתפשטות האור. וידוע דבשמו הרי יש ב׳ מדריגות[1], שמות ושם, דשמות לשון רבים ושם לשון יחיד, דשמות ל׳ רבים הם הע״ס הגנוזות במאצילן, והוא מה דשיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל[2], ושם הוא ל׳ יחיד הוא מה דאין מספר לספי׳[3]. וב׳ בחינות אלו הם גילוי בעצמותו ית׳ ובא לידי גילוי גם בעולמות בבחי׳ או״פ ובחי׳ או״מ, שזהו השרש דב׳ מדריגות ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, אבל הוא קאי על עצם האור[4] שאינו בגדר גילוי והמשכה כלל בעולמות, אדרבא שהוא מתעלם ומתכלל בעצמותו, ובחינה ומדריגה זו היא הנקראת בשם אוצר[5], דכשם שהאוצר ה״ה סתום ונעלם מעין כל רואה, כן בחינת העצמות הרי סתום ונעלם ולית מחשבה תפיסא בי׳ כלל[6], והוא בחינת העצמות ית׳ דעין לא ראתה[7]. והנה המשכת והתגלות אוצר העליון הוא רק בשביל נצוח המלחמ׳ לנצח את המנגד, וכנ״ל[5] בהמשל דבשביל נצוח המלחמ׳ פותחים את האוצרות החתומים

איתא בפדר״א: פ״ג. — יש שם גירסאות אחרות אבל דיוק גירסא זו דוקא מבואר בהקדמת של״ה בתחילתה. וראה ג״כ ת״ז תי״ט (מ, ב).

---

1) ראה סה״מ עטר״ת ע׳ קצח ואילך. המשך תרס״ו ע׳ קפו [רמח].
2) ראה מקדש מלך לזח״א טו, א. סה״מ תש״ט ע׳ 38. וש״נ.
3) ראה מאמרי אדמו״ר הזקן הנחות הר״פ ע׳ קסט. ועם הגהות — אוה״ת שה״ש ח״ג ע׳ תתקסה ואילך. המשך תרס״ו ע׳ קפד [רמה] ואילך. סה״מ תרפ״ט ע׳ 25 [ס״ע כט ואילך]. וש״נ.
4) ראה המשך תער״ב ס״ע א׳רפב ואילך. סה״מ פר״ת ס״ע ה. תרפ״ט ע׳ 20 [כד]. וש״נ.
5) ראה לעיל פי״א ואילך.
6) תקו״ז בהקדמה (יז, א).
7) ישעי׳ סד, ג.

והכמוסים מדור דור, אשר הדוגמא מזה יובן למעלה דכתיב[8] מוצא רוח מאוצרותיו שהכה בכורי מצרים, דבשביל להכות בכורי מצרים, דמצרים הם המצרים וגבולים, ובכורי מצרים הם תוקף ועוצם הקלי׳[9] ובשביל זה מוציא רוח מאוצרותיו, ואי׳ בת״ז תיקון ס״ט* רוח ד׳ דא אויר קדמאה.* דהנה כתיב[10] כי גאה גאה ותירגם אתגאי על גוותנאי, וידוע* דגאה גאה הוא פנימי׳ הכתר דשרשו בחינת פנימי׳ ועצמות א״ס וגאותא דילי׳, סוס ורוכבו רמה בים,* דשרש הנצח הוא בפנימי׳ הכתר[11] וכנ״ל[5] בהמשל דמדת הנצח נטוע ומושרש בעצם הנפש שלמעלה מכחות הגלויים.

תיקון ס״ט: דף קז, א.

אויר קדמאה: ראה פרדס ש״א פ״ז ובערכי הכינויים בערכו. מאורי אור מע׳ א אות קנג.

וידוע דגאה: ראה בכ״ז תו״א פ׳ בשלח ד״ה אז ישיר פ״ג. שם סד״ה אשירה להוי׳ [סב, ג. סג, ג]. תו״ח ד״ה אשירה להוי׳ (רלז, א. רנג, א ואילך [קסח, ד ואילך. קעח, ג ואילך]). ועוד. וגיאותי׳ .. רמה בים: השייכות מבוארת במקומות המסומנים בהערה הקודמת.

---

8) תהלים קלה, ז־ח.

9) ראה רמ״ז לזח״ג קמט, א. הובא באוה״ת בא ח״ח ע׳ ב׳תתקנב.

10) בשלח טו, א.

11) ראה סה״מ תרס״ח ע׳ קנג ואילך. תרפ״ד ע׳ רפג ואילך. תש״ט ע׳ 111 ואילך.

ב״ה. נוסח המברק שהואיל כ״ק אדמו״ר שליט״א
לשלוח לאנ״ש שי׳ בכל מרחבי תבל
לקראת יום ההילולא יו״ד שבט, ה׳תשכ״ז

שבת שלום והתוועדויות פעילות וכפרשתנו ביד רמה ובשירה ובשיר להשם.

בברכה

מנחם שניאורסאהן

וכפרשתנו ביד רמה: בשלח יד, ח.

בס״ד. מוצש״ק פ׳ בשלח, יו״ד שבט (מאמר ב*), ה׳תשכ״ז

(הנחה בלתי מוגה)

באתי[1] לגני אחותי כלה[2]. ומבאר כ״ק מו״ח אדמו״ר בעל ההילולא בהמשך מאמרי ההילולא שלו[3], דאיתא במדרש[4] באתי לגני, לגנוני, למקום שהי׳ עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שע״י החטאים, החל מחטא עץ הדעת ע״י אדם הראשון, ואח״כ ע״י החטאים בדורות שלאחריו, סילקו השכינה מלמטה למעלה, עד לרקיע השביעי. ואח״כ התחיל אברהם והורידה מרקיע השביעי לששי, ואח״כ גם הצדיקים שלאחריו, עד למשה רבינו, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין[5], שהוריד והחזיר את השכינה לגני לגנוני, מרקיע הא׳ לארץ. ולכן הנה מיד לאחרי מ״ת הי׳ גם הציווי ע״י משה רבינו[6] ושכנתי בתוכם[7], שתהי׳ השראת השכינה למטה, דהיינו בבנ״י, שזהו הדיוק ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל[8], וענין זה נעשה ע״י עבודת המשכן ומקדש דאקרי משכן[9] [ולאידך גיסא, כפשטות הכתוב, דעיקר הציווי הוא על עבודת המשכן והמקדש, ועי״ז נמשך הענין דושכנתי בתוכם בתוך כל אחד ואחד מישראל]. ועי״ז נעשית השראת השכינה למטה, וכמ״ש[10] צדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עלי׳, היינו, שצדיקים, דקאי על כל אחד מישראל, ועמך כולם צדיקים[11],

---

*) מאמר הא׳ שנאמר ביום הש״ק, לא הגיע לידינו (המו״ל).

1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השבעה־עשר* מד״ה באתי לגני ה׳שי״ת.

2) שה״ש ה, א.

3) ד״ה באתי לגני ה׳שי״ת, שניתן על ידו ליו״ד שבט ה׳שי״ת, יום הסתלקותו.

4) שהש״ר במקומו. וש״נ.

5) ויק״ר פכ״ט, יא. וראה ד״ה באתי לגני תשי״א ספ״ב ואילך (תו״מ סה״מ באתי לגני ח״א ע׳ ז ואילך).

6) ראה ד״ה באתי לגני ה׳תשמ״ג קרוב לתחלתו (תו״מ סה״מ שם ח״ב ס״ע תסג).

7) תרומה כה, ח.

8) הובא בשם רז״ל בלקו״ת ר״פ נשא כ, סע״ב. ובכ״מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ״ו קרוב לתחילתו (ד״ה ושני פסוקים). אלשיך עה״פ תרומה שם (״שמעתי לומדים״). של״ה סט, א. רא, א. חלק תושב״כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו״ש חכ״ו ע׳ 173 הערה 45.

9) עירובין ב, א.

10) תהלים לז, כט. שהש״ר שם. ב״ר פי״ט, ז. במדב״ר פי״ג, ב.

11) ישעי׳ ס, כא. סנהדרין ר״פ חלק.

12) ראה מהרז״ו לב״ר שם. מתנות כהונה ומהרז״ו לבמדב״ר שם.

---

*) הפרק השייך לשנה זו — ראה תו״מ סה״מ באתי לגני ח״א ע׳ VI. וש״נ.

משכינים וממשיכים[12] בחי׳ לעד (שוכן[13] עד מרום וקדוש[14]) עלי׳, בארץ, והיינו, שע״י עבודתם פועלים ישראל להיות ושכנתי בתוכם, ועל ידם יהי׳ גם העולם דירה לו ית׳, דירה בתחתונים[15] דוקא, בעוה״ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו.

והנה ענין עבודתם של ישראל (עמך כולם צדיקים) לפעול השראת השכינה למטה, נלמד מהמשכן כפשוטו, שעיקר העבודה בו הי׳ ענין הקרבנות. ועל זה מבאר בארוכה בהמשך ההילולא[16], שקרבן הוא מלשון קירוב (כדאיתא בספר הבהיר[17], והובא בבחיי[18]), וע״י הקרבנות נעשית העלי׳ עד רזא דא״ס[19], ונעשה הענין דריח ניחוח[20], נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני[21], ועי״ז נעשית ההמשכה למטה, שהרי ניחוח הוא מלשון חות דרגא[22], שזהו״ע השראת השכינה למטה (ושכנתי). וממשיך לבאר[23] שזהו גם התוכן דבנין המשכן, שעליו נאמר[24] ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, דהנה, שטים הוא מלשון שטות, וכדרשת הגמרא[25] על הפסוק[26] כי תשטה אשתו, אין אדם עובר עבירה אא״כ נכנס בו רוח שטות, וזה הי׳ גם הענין דשטים כו׳[27]. וענין קרשי המשכן מעצי שטים הוא להפוך את שקר העולם (עלמא דשקרא[28]) לקרש (להפוך הצירוף דשקר לקרש[29]) שממנו נבנה המשכן להיות ושכנתי בתוכם, דירה לו ית׳. ומזה מובן גם בעבודה ברוחניות, שהו״ע אתהפכא חשוכא לנהורא[30], שהחושך של הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם, צריכים להפכו ולעשות ממנו שטות דקדושה (כמארז״ל[31] אהני׳ לי׳ שטותי׳ לסבא), שעי״ז נעשה ברוחניות אותה פעולה שנעשית ע״י המשכן בגשמיות כפשוטו.

---

13) ע״פ נוסח התפלה — שחרית דשבת ויו״ט. ובשהש״ר שם: שוכן עד וקדוש שמו (ישעי׳ נז, טו).

14) ראה זח״ב ר״פ וארא ובביאוה״ז שם. לקו״ת פקודי ד, סע״ד ואילך. ז, ב־ג.

15) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב״ר ספ״ג. במדב״ר פי״ג, ו. תניא רפל״ו.

16) פרק ב.

17) סי׳ מו (קט).

18) עה״פ ויקרא א, ט. הובא ברקאנטי עה״פ בראשית ד, ג (טז, א). תצוה כט, יח (טו, א). בשל״ה ריא, ב. זח״ג ה, רע״א (הובא בשל״ה שם). וראה פע״ח שער התפלה פ״ה. רמב״ן עה״פ ויקרא שם בסופו.

19) ראה זהר ח״ב רלט, א. ח״ג כו, ב.

20) ויקרא שם. פינחס כח, ח. ועוד.

21) תו״כ ופרש״י ויקרא שם. ספרי ופרש״י פינחס שם.

22) ראה ספר הבהיר ובחיי שם.

23) בפרק ג ואילך.

24) תרומה כו, טו.

25) סוטה ג, א. וראה לקו״ת תצא לח, ג.

26) נשא ה, יב.

27) ראה סנהדרין קו, א. ספרי ס״פ בלק. במדב״ר פ״ב, כב. תנחומא בלק טז.

28) ראה ויק״ר פכ״ו, ז. ובכ״מ.

29) ראה גם אוה״ת תולדות קמז, ב ואילך.

30) ראה זח״א ד, א. תניא פ״י (טו, סע״א).

31) כתובות יז, א.

ב) **והנה** כדי לפעול עבודה זו צריכים להיות בבחי׳ אנשי צבא, שזהו שבצאתם ממצרים (על מנת שתעבדון את האלקים על ההר הזה[32]) נקראו בנ״י בשם צבאות הוי׳[33], וכפי שמבאר בההמשך[34], שצבא יש בו ג׳ פירושים, הא׳, לשון חיל (שזהו לשון צבא כפשוטו, אנשי חיל), הב׳, זמן מוגבל, וכמ״ש[35] הלא צבא לאנוש עלי אדמות, והג׳, מלשון צביון, כמו לצביונם נבראו[36], שהו״ע היופי שנעשה מהתכללות ריבוי גוונים כו׳. וענינים אלו צריכים להיות וישנם בכל אחד מישראל, הן הענין דצבא מלשון חיל, שהרי קיומו ויסודו של ענין הצבא הוא על ענין הקבלת עול, וידוע הפתגם[37]: אַ איד איז אַ קבלת־עול׳ניק, והן ענין היופי שנעשה ע״י התכללות, שזהו שקודם התפלה (התחלת היום[38], שהרי התפלה קודמת ללימוד התורה, ולימוד התורה קודם לקיום המצוות) נכון לומר הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת[39] לרעך כמוך[40], שכולל את עצמו עם כל ישראל[41].

וממשיך לבאר[42], שנצחון המלחמה ע״י הצבא הוא כמו שרואים במלכותא דארעא[43], שיש שני אופנים במלחמה. הא׳, לשלול שלל ולבוז בז, והב׳, לנצח את המנגד לו (ע״ד מ״ש בפרשתנו[44] מלחמה להוי׳ בעמלק, שהרי עמלק הי׳ מנגד, יודע את רבונו ומכוין למרוד בו[45]). והחילוק שביניהם, שנצחון המלחמה כדי לשלול שלל ולבוז בז הו״ע התלוי במדידה והגבלה, היינו, שלפי ערך השלל והבז שיכול לשלול ולבוז, משער גם כמה צריכים ויכולים להוציא בשביל זה, ולכן אין זה שייך לאוצרות שאצר ואצרו אבותיו, שאוצרות אלו, לא זו בלבד שאין מבזבזים אותם ואין משתמשים בהם, אלא עוד זאת, שאפילו אין

---

32) שמות ג, יב ובפרש״י (משמו״ר פ״ג, ד).
33) בא יב, מא.
34) פרק י׳.
35) איוב ז, א.
36) ר״ה יא, א.
37) סה״מ תש״ד ע׳ 5. נעתק ב״היום יום״ ח״ב (תו״מ — רשימת היומן ע׳ תעו).
38) ראה לקו״ת ברכה צו, ב. קונטרס התפלה פ״ח ופ״י.
39) קדושים יט, יח.
40) שער הכוונות בתחלתו. פע״ח שער עולם העשי׳ פ״א. סידור האריז״ל ודאדה״ז לפני ״מה טובו״. וראה מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תקצא ואילך. סהמ״צ להצ״צ כח, א ואילך.
41) ראה כתבי האריז״ל שם. סידור (עם דא״ח) שער התפלה כב, סע״ב [לז, א]. מאמרי אדמו״ר האמצעי דברים ח״ג ס״ע תשמט ואילך.
42) בפרק יא.
43) ראה ברכות נח, א.
44) טז, טז.
45) כן הובא בכ״מ בדא״ח על עמלק — ראה לקו״ש חכ״א ע׳ 193 הערה 38. וש״נ.

מראים אותם, להיותם כל הון יקר, שכמוס וחתום מעין כל רואה. אבל במלחמה לנצח את המנגד (שמכוין למרוד בו), אזי הנצחון הוא ללא הגבלה כלל, ועד שמסכן את נפשו, ועאכו״כ שמבזבז את כל האוצרות כדי לנצח במלחמה[46]. וכפי שמבאר בההמשך בארוכה, שכדי לנצח במלחמה זו פותחים את האוצרות ונותנים אותם לשרי החיל, אבל הכוונה בזה היא כדי שיגיע לאנשי החיל, שבסיוע אוצרות אלו ינצחו במלחמה. ודוגמתו במלכותא דרקיעא, שישנם אוצרותיו של הקב״ה, שהם בבחי׳ סתימו דכל סתימין[47], אבל כאשר צ״ל המלחמה לנצח את המנגד, ולפעול שמהשטות דלעו״ז יהי׳ שטות דקדושה, אזי נותנים את האוצרות הנ״ל, ועד לאופן של בזבוז כו׳.

ג) **וממשיך** לבאר[48] ענין האוצר למעלה, וכדי לבאר גודל העילוי שבאוצר, מקדים לבאר את גודל העילוי של הענינים שנמשכים למטה באופן של גילוי, שאינם ענין האוצר. ועל זה מביא מאמר התיקוני זהר[49] אור א״ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, ומבאר[50] גודל העילוי וההפלאה בהענין דלמטה מטה עד אין תכלית, דקאי על הענינים שנמשכים למטה באופן של גילוי (שאין זה ענין האוצר), ומזה מובן שהענין שלמעלה מעלה עד אין קץ הוא נעלה יותר מהענין דלמטה מטה עד אין תכלית, גם כפי שהוא בתכלית העילוי. וכללות הענין בזה, שלמעלה מעלה עד אין קץ (שזהו ענין האוצר) היינו לפני הצמצום[51], שהוא בבחי׳ העלם לגבי העולם, ויתירה מזה, שלפני הצמצום אין מציאות לעולמות[52]. ולמטה מטה עד אין תכלית היינו לאחרי הצמצום. ואח״כ מוסיף אופן נעלה יותר בענין האוצר, שבפרטיות יותר הנה אפילו לפני הצמצום ישנם ב׳ ענינים דלמטה מטה כו׳ ולמעלה מעלה

---

46) בענין החילוק שבין ב׳ אופני המלחמה, לשלול שלל ולבוז בז, ולנצח את המנגד, שבזבוז האוצרות אינו בשביל לשלול שלל, אלא רק בשביל לנצח המנגד — הוסיף כ״ק אדמו״ר שליט״א במאמר הא׳ דיום הש״ק, שמצד גודל מעלת האוצר שאצר ואצרו אבותיו כפי שהוא למעלה, מובן, שאוצר כזה אי אפשר להמציא בלעו״ז, ומזה מובן שאין צורך במלחמה בשביל לשלול שלל, כי אם בשביל נצחון המנגד.

47) תקו״ז בהקדמה (יז, א).

48) בפרק יב.

49) סוף תיקון נז. זהר חדש יתרו לד, סע״ג. וראה גם תיקוני זהר תיקון יט. הובא ונתבאר בד״ה לה״ע שאוא״ס ב״ה הוא למעלה עד אין קץ כו׳ באוה״ת ענינים ע׳ קי ואילך. ד״ה הנ״ל וב׳ המאמרים שלאחריו — תרכ״ז (סה״מ תרכ״ז ע׳ תכד [תנו] ואילך). המשך תרס״ו ע׳ קסה [ריט] ואילך.

50) בפרק יג־ד.

51) ראה שם פט״ו.

52) ראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב. סה״מ תש״ב ע׳ 28 ואילך. ובכ״מ.

כו׳. ועל זה מבאר (בפרק דאשתקד[53]), שלמטה מטה עד אין תכלית הוא מה שבגדר גילוי, והיינו, דאף שזהו עדיין לעצמו, הרי זה הגילוי לעצמו. ולמעלה מעלה עד אין קץ היינו שאפילו לעצמו אין זה בגדר גילוי, אלא הוא בגדר אוצר אפילו לעצמו, וכפי שמבאר פרטי המשל בזה מהרב שמשפיע שכל לתלמידו כו׳.

וממשיך לבאר בפרק דשנה זו[54] פרטי הענינים בזה בהנמשל, וז״ל: ״והדוגמא מזה יובן למעלה בהב׳ ענינים מה שאור אין סוף הוא למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, דמה שלמטה מטה עד אין תכלית הוא האור שבבחינת שייכות אל העולמות, ובכללותו הוא בחינת גילוי בעצמותו״. וממשיך, ד״הנה איתא בפדר״א[55] עד שלא נברא העולם [כידוע שזוהי הגירסא הנכונה, כפי שהובא ונתבאר בהקדמת השל״ה[56], וכן הובא בפרדס[57], בלקו״ת[58] ותו״א[59] ובכמה דרושי חסידות[60]] הי׳ הוא ושמו בלבד״, ולאחרי שמבאר פרטי החילוקים בין ב׳ הענינים הוא ושמו (כדלקמן ס״ו), מסיים, ש״הוא קאי על עצם האור שאינו בגדר גילוי והמשכה כלל בעולמות, אדרבה, שהוא מתעלם ומתכלל בעצמותו, ובחינה ומדריגה זו היא הנקראת בשם אוצר, דכשם שהאוצר ה״ה סתום ונעלם מעין כל רואה, כן בחינת העצמות הרי סתום ונעלם ולית[47] מחשבה תפיסא בי׳ כלל״.

ד) **והנה** פירוש הנ״ל במאמר הפדר״א עד שלא נברא העולם הי׳ הוא ושמו בלבד, שקאי על אוא״ס שלפני הצמצום, מיוסד על מ״ש בעבודת הקודש בתחלתו[61] (בפירוש מאמר הפדר״א עד שלא נברא העולם), שכן הוא עד שלא נאצל אצילות העליון. ומבואר בזהא, שהכוונה לא רק לבריאה (נברא) ואצילות (נאצל) הפרטיים, אלא גם לבריאה ואצילות הכלליים[62]. והענין הוא, דהנה, בריאה דכללות הוא בחי׳ א״ק,

---

א) ד״ה צאינה וראינה תרנ״ד (סה״מ תרנ״ד ע׳ רחצ ואילך).

---

53) פרק טז. — נתבאר בד״ה באתי לגני תשכ״ו. תשמ״ו (תו״מ סה״מ באתי לגני ח״ב ע׳ תקלה ואילך. ע׳ תקנו ואילך).

54) פרק יז. וראה לעיל הערה 1 ובשוה״ג.

55) פרק ג.

56) בתחילתה (ג, ב).

57) שער ג (שער אם הא״ס הוא הכתר) פ״א.

58) שה״ש יד, ג. ועוד.

59) וירא יד, א. פרשתנו סג, ב. יתרו סח, א. ויקהל פז, ב. ועוד.

60) ראה הנסמן בד״ה צאינה וראינה שבהערה א.

61) ח״א (חלק היחוד) פ״ב.

62) בהבא לקמן — ראה סה״מ תרנ״ד שבהערה א. וראה ספר הערכים־חב״ד כרך ד

ומה שאפשר לומר עליו שם בריאה[63], הרי זה לפי שיש בו כבר ענין הכלים [דאף שהכלים דא״ק הם רק שרש נשמות דגופות (כמ״ש בע״ח[64]), מ״מ, לגבי האור דא״ק הרי זה באופן של כלים], וכלים הו״ע של בריאה[65], שהו״ע חדש (התהוות חדשה) לגבי האור. משא״כ האור, הרי אפילו לגבי מי שקדמו הו״ע של גילוי מן ההעלם, ולכן שייך על זה הלשון אצילות (שהוא גילוי ההעלם[66]). וזהו שאצילות דכללות קאי על ראשית גילוי הקו, שעם היותו קו קצר כו׳, הרי ענינו הוא אור, ולכן נקרא בשם אצילות. ועפ״ז מובן שמ״ש עד שלא נברא העולם כולל גם (לפי פירוש העבוה״ק) עד שלא נאצל העולם (דהיינו ראשית גילוי הקו), שהרי ענין בריאת העולם דהיינו התהוות הכלים הוא מצד הצמצום (כדאיתא בע״ח בתחלתו[67] שע״י הצמצום נתגלה שרש הדין מקור הכלים)[68], וידוע שהצמצום קודם להקו[69], וכמארז״ל[70] ברישא חשוכא (בחי׳ הצמצום) והדר נהורא (בחי׳ גילוי הקו), וא״כ, כשאומר עד שלא נברא העולם, דהיינו לפני הצמצום, הרי מובן שזהו גם לפני ראשית גילוי הקו (עד שלא נאצל), כיון שראשית גילוי הקו נעשה רק לאחרי הצמצום. והטעם שאעפ״כ הנה לשון הפדר״א הוא עד שלא נברא כו׳, יובן ע״פ המבואר בלקו״ת[71] (מיוסד על המבואר בספרי קבלה שלעילא מגולגלתא דא״ק יש דוגמת בחי׳ עתיק[72]) דכשם שמלכות דאצילות הפרטית נעשית עתיק לבריאה הפרטית, כך גם מלכות דא״ס נעשית עתיק לבריאה הכללית. ולכן, כשם שמלכות דאצילות נקראת ע״ש הבריאה, עתיק דבריאה, כך גם מלכות דא״ס (עם היותה א״ס, ה״ה) נקראת ע״ש הבריאה[73], שזהו דיוק הלשון עד שלא נברא העולם כו׳, אף שבזה נכלל גם ראשית גילוי הקו, שזהו בחי׳ מלכות דאצילות דכללות. והמורם מכל האמור, שעד

ערך אוא״ס (ה) ס״א סק״א ח״א (ע׳ תמ ואילך). וש״נ.

63) ראה גם אוה״ת ענינים ע׳ פו. ע׳ צח. המשך תרס״ו ע׳ קסא [ריג]. סה״מ תרצ״ב ע׳ צז.

64) שער מב (שער דרושי אבי״ע) פ״ב. וראה אוה״ת שם ע׳ פז. סה״מ תרצ״ב שם.

65) ראה בארוכה אוה״ת שם ע׳ רנט ואילך. הגהות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נ״ע לד״ה פתח אלי׳ שבתו״א תרנ״ח (ע׳ יט ואילך. ע׳ כב ואילך). המשך תער״ב פ״ח ואילך (ח״א ע׳ יב [טז] ואילך). ובכ״מ.

66) ראה תו״א בראשית ג, א. וירא יד, א. משפטים עו, ב. אוה״ת ענינים ע׳ רא ואילך. ע׳ רסז ואילך. המשך תרס״ו ע׳ קס [ריא] ואילך.

67) שער א (שער עגולים ויושר) ענף ב בהגה המתחלת ונלענ״ד כו׳. שם סוף ענף ג.

68) ראה המשך תרס״ו ע׳ קפד [רמה].

69) ע״ח שם ענף ב.

70) שבת עז, ב.

71) מסעי צה, ב־ג.

72) עץ חיים שער ט (שער שבה״כ) פ״ו. זהר הרקיע לזח״א טו, א.

73) ראה גם המשך תרס״ו ע׳ תקטז [תרפ].

שלא נברא העולם כו׳ — שכולל גם עד שלא נאצל אצילות העליון, ולא רק בריאה ואצילות הפרטיים, אלא גם בריאה ואצילות הכלליים, בחי׳ מלכות דא״ס שנעשה עתיק לבריאה, בחי׳ ראשית גילוי הקו — קאי על לפני הצמצום.

ה) **ועז״נ** (עד שלא נברא העולם) הי׳ הוא ושמו בלבד. והענין בזה, כפי שמבאר אדמו״ר הזקן (בד״ה ועתה ישראל מה הוי׳ אלקיך שואל מעמך, דשנת תקס״ב[74]) שמתחלה יש להבין ענין השם, ואח״כ יובן איך שגם שמו הי׳ עמו בלבד. דהנה, ענין השם הוא כמו ענין האור[75], והיינו[76], שאין זה כמו שפע שהוא מהות דבר, כמו שפעת מים תכסך[77], שההשפעה עושה שינוי במשפיע, ועד שאפשר שע״י ההשפעה יחסר בהמשפיע, ועאכו״כ שיש אצלו שינוי אם הוא משפיע או לא, משא״כ אור, כמו אור השמש, הרי אין שינוי בהשמש אם מאיר אורו למטה. ועד״ז בשם האדם, שלא נעשה שינוי בעצמותו אם קורין בשמו אם לאו, והיינו לפי שהשם הוא רק הארה ממנו, ולכן אינו עושה שינוי בו. וזהו הטעם שבזהר ובספרי קבלה נקבעו כל ההארות והמשכות מלמעלה בענין השמות, כמו ע״ב ס״ג מ״ה וב״ן, ועד״ז כל פרטי השמות והמילויים ומילויים דמילויים שלהם, שזהו לפי שהם בדוגמת השם שהוא הארה בלבד. ועוד זאת, שלא זו בלבד שהוא כמו שם האדם למטה שהוא הארה בלבד לגבי נפשו, אלא יתירה מזה, שגם כפי שנמצא בעצם האדם, ועד״ז בהאדם העליון, הרי הוא באופן של שם. וכפי שמביא דוגמא מספירת החכמה שהיא ראשית כל הע״ס, שלא זו בלבד שהיא באופן דאנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא (כמ״ש בפתח אליהו[78]), היינו, שחכמה הגלוי׳, עם היותה ראשית הספירות, אינה בערך לגבי החכמה כפי שהיא גנוזה במאציל עצמו, וכמו״כ בבינה (אנת הוא מבין ולא בבינה ידיעא) ובכל שאר הספירות, שזהו לפי שהם הארה בלבד שאין לה ערך לגבי העצמות, אלא עוד זאת, שבהיותן גנוזות במאצילן, נאמר עליהם בזהר[79] לאו אינון נהורין ולאו אינון רעותין כו׳, שאי אפשר לקרותם בשם

---

74) פ״ג (מאמרי אדה״ז תקס״ב ח״א ע׳ רסא. נדפס גם בשערי תשובה ח״א ע, א ואילך).

75) ראה לקו״ת בהר מא, ג. סהמ״צ להצ״צ מצות הלל (קנב, ב). סה״מ תרצ״א ע׳ רסד ואילך. תש״ח ע׳ 154. ובכ״מ.

76) ראה בארוכה המשך תרס״ו ע׳ קעג [רלא] ואילך. המשך תער״ב פנ״ג (ח״א ע׳ צה [קכו]) ואילך. ועוד.

77) איוב כב, יא. לח, לד.

78) תקו״ז בהקדמה (יז, ב).

79) ראה זח״ב רלט, א. רסט, א. וראה גם זח״א סה, א.

אור או בשם רצון, אלא כמשל השם, שקודם שנקרא בשם (ע"י הזולת) אינו במציאות כלל[80]. וזהו הי' הוא ושמו בלבד, שגם שמות הי"ס הנעלמים במאציל (לפני הצמצום, עד שלא נברא העולם) היו בבחי' העצמות כמו הוא עצמו, ולא נקראו עדיין נהורין כו'[81].

ו) **ומבאר** בהמאמר בפירוש מאמר הפדר"א עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד, ש"הוא קאי על עצם האור, ואומר על זה הוא, בחינת נסתר והעלם, דעצם האור הוא נעלם ונסתר, והיינו שאינו בגדר גילוי גם בעצמותו, ושמו קאי על הגילוי והתפשטות האור". וממשיך לבאר בפרטיות יותר, ש"ידוע דבשמו הרי יש ב' מדריגות, שמות ושם, דשמות לשון רבים ושם לשון יחיד, דשמות ל' רבים [שהם ז'[82] שמות, ובפרטיות הם עשר[83] שמות] הם הע"ס הגנוזות במאצילן, והוא מה דשיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל[84], ושם הוא ל' יחיד הוא מה דאין מספר לספירות. וב' בחינות אלו הם גילוי בעצמותו ית', ובא לידי גילוי בעולמות בבחי' או"פ ובחי' או"מ, שזהו השרש דב' מדריגות ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, אבל הוא קאי על עצם האור שאינו בגדר גילוי והמשכה כלל בעולמות, אדרבה, שהוא מתעלם ומתכלל בעצמותו, ובחינה ומדריגה זו היא הנקראת בשם אוצר כו'" (כנ"ל ס"ג).

ויובן ביתר ביאור ע"פ מה שמבאר אדמו"ר האמצעי בשער היחוד[ב] בענין ג' המדריגות יחיד אחד וקדמון שישנם לפני הצמצום. דהנה, ידוע שלפני הצמצום עלה ברצונו אנא אמלוך[86], ועלה ברצונו למברי עלמא כדי להטיב לברואיו[87], ואח"כ (לאחרי שנמלך בנשמותיהם של צדיקים[88], ונשאר ההחלט שתהי' בריאת העולם, אזי) שיער בעצמו בכח

ב) פרק יא[85].

80) ראה תו"א הוספות קג, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ שם. אוה"ת ענינים ע' רעט ואילך. המשך תרס"ו ע' קפג [רמד] ואילך.

81) ראה גם המשך תרס"ו שם.

82) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב. שו"ע יו"ד סרע"ו ס"ט. שו"ע אדה"ז או"ח ספ"ה ס"ג.

83) פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) בסופו. וראה לקו"ש חכ"א ע' 195 הערה 60.

84) ראה מקומות שצויינו בהערה 87.

85) וראה סה"מ תרנ"ד ע' שב ואילך. תרס"ג ח"א ע' צו ואילך. תרצ"ב ע' סח ואילך.

86) ראה לקו"ת נשא כ, ד. כא, ד. סהמ"צ להצ"צ קעח, א ואילך. ובכ"מ.

87) ראה עץ חיים שער א (דרוש עיגולים ויושר) בתחילתו. מקדש מלך לזח"א טו, א.

88) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג.

כל מה שעתיד להיות בפועל[84]. והסיבה לכך שעלה ברצונו כו', היא, כי חפץ חסד הוא[89], להיותו עצם הטוב, ומטבע הטוב להטיב[90], ובגלל זה עלה ברצונו להטיב לברואיו, ואז שיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל. והנה, כיון שהסיבה לכל הענינים אלו היא כי חפץ חסד הוא, הרי בהכרח לומר שגם בבחינה זו ישנם כל ענינים אלו. אמנם, כיון שבחי' כי חפץ חסד הוא פשוט בתכלית הפשיטות, הרי לא שייך לומר שיש שם ריבוי ענינים אפילו באופן של התאחדות. וע"ד שלא שייך לומר שהעצם יתחלק לכמה פרטים אפילו כפי שהם בהתאחדות, כיון שהתחלקות לפרטים היא היפך ענין העצם, וכן הוא גם בכל ענין שדבוק ונמצא בהעצם כו'. וזוהי בחי' יחיד, שלמעלה מבחי' אחד, כי, בחי' אחד מורה על התאחדות פרטים[91] [וכידוע הפירוש[92] דאחד המרומז בדברי הגמרא[93] אמליכתי' למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים, שהאותיות ח' וד' כוללים את כל הקצוות (ז' רקיעים וארץ, וד' רוחות) שבהם ממשיכים את האל"ף, ענין ההתאחדות], ולמעלה מזה הוא הענין דיחיד, שבו לא שייך לומר התאחדות פרטים, להיותו פשוט בתכלית הפשיטות. ורק לאחרי שישנו ענין של גילוי מבחי' כי חפץ חסד, שעלה ברצונו אנא אמלוך, למיברי עלמא, להטיב לברואיו וכיו"ב, הנה במדריגה זו נמצאים כל הפרטים באופן של התאחדות, בחי' אחד. ולאח"ז שיער בעצמו בכח כו', בחי' קדמון.

וזהו גם ג' הענינים שמבאר בעל ההילולא בענין הוא ושמו. בחי' הוא, ד"קאי על עצם האור שאינו בגדר גילוי והמשכה כלל בעולמות, אדרבה, שהוא מתעלם ומתכלל בעצמותו", הרי זה ע"ד בחי' כי חפץ חסד הוא, שלא שייך בו אפילו התאחדות פרטים, בחי' יחיד. ובחי' שמו, שכולל ב' הבחי' שבשמות, שם לשון יחיד, ושמות לשון רבים, הנה שמות לשון רבים ש"הם הע"ס הגנוזות במאצילן, והוא מה דשיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל", הרי זה בחי' קדמון. ושם לשון יחיד ש"הוא מה דאין מספר לספירות", הרי זה בחי' אחד (שלכן הוא שם אחד).

---

89) לשון הכתוב — מיכה ז, יח. וראה לקו"ת נצבים מז, ב. ובכ"מ.

90) ראה עמק המלך שער א (שער שעשועי המלך) רפ"א. תניא שעהיוה"א פ"ד. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א במאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' ה. וש"נ.

91) ראה בארוכה אמרי בינה שער הק"ש פ"ח (כ, א [לא, ד] ואילך). סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פי"ח. ובכ"מ. וראה גם תו"א וארא נה, ב־ג. לקו"ת ואתחנן ד"ה שמע ישראל (יא, ג).

92) סמ"ק הובא בב"י או"ח סס"א. שו"ע (ואדה"ז) שם ס"ו.

93) ברכות יג, ב.

ז) **ועפ״ז** מובן גודל מעלת האוצר (אוצרו של הקב״ה), שהוא סתום ונעלם מעין כל רואה, וכנ״ל שענין האוצר הוא שלא זו בלבד שאין משתמשים בו, אלא אפילו לא מראים מה שנמצא באוצר, להיותו בחי׳ סתימו דכל סתימין — שאפילו בעצמותו אינו בגדר גילוי, כמו בחי׳ שמו [אף שענין השם הוא למעלה גם מענין האור (כפי שיתבאר לקמן (סי״א))], שלכן הובא במאמר הפדר״א ענין השם ולא ענין האור], ואפילו לא בחי׳ שמו (כמו שהוא) בלבד, כי אם בחי׳ הוא, ״בחינת נסתר ונעלם״, ד״קאי על עצם האור שאינו בגדר גילוי והמשכה כלל בעולמות״, ויתירה מזה, ״שהוא מתעלם ומתכלל בעצמותו״, הוא (כפי שהוא) בלבד.

וממשיך בהמאמר: ״והנה המשכת והתגלות אוצר העליון הוא רק בשביל נצוח המלחמה לנצח את המנגד, וכנ״ל בהמשל דבשביל נצוח המלחמה פותחים את האוצרות החתומים והכמוסים מדור דור״, וכפי שנתבאר בפרקים שלפנ״ז[42] שהכוונה בפתיחת האוצרות היא בשביל אנשי החיל, שהם בנ״י שנקראים צבאות הוי׳, וכל אחד מהם נקרא יוצא צבא בישראל[94], ולהם פותחים אוצר העליון בשביל ניצוח המלחמה.

ח) **אמנם** ע״פ משנת״ל שבחי׳ אוצר העליון היא מדריגה נעלית ביותר, צריך להבין, איך יתאים זה עם מאמר הגמרא[95] אין לו להקב״ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים[96], והלא יראת שמים היא בחי׳ המלכות[97]. אך הענין בזה, כפי שמבאר הצ״צ בארוכה בהדרושים שבסוף פרשת בשלח[ג], שאע״פ שהיראה היא בבחי׳ מלכות, מ״מ, כדי שתומשך היראה למטה מטה (ששם צריך לערוך המלחמה), צ״ל מקור ההמשכה ממקום נעלה ביותר (למעלה משרש כל הספירות), שזהו אוצרו של הקב״ה שהוא בבחי׳ סתימו דכל סתימין, בחי׳ עתיקא קדישא, ועד לבחי׳ האוצר כפי שהוא לפני הצמצום, בע״ס הגנוזות במאצילן, בבחי׳ שם (שלמעלה גם מאור), ועד לבחי׳ הוא שלמעלה אפילו משמו, כנ״ל. ומשם נמשך בבחי׳ אוצר של יראת שמים, שעל זה אמרו[95] הכל בידי

ג) אוה״ת בשלח ע׳ תערג.

---

94) במדבר א, ג.

95) ברכות לג, ב.

96) ראה גם ד״ה צדקת פרזונו בתו״ח פרשתנו שלז, א [רלא, ד]; אוה״ת שבהערה ג. סה״מ תרכ״ו ע׳ שכט [רפו] ואילך. תרפ״ט ע׳ 127 [קעה] ואילך.

97) ראה לקו״ת קרח נג, ד.

שמים (בחי׳ המדות) חוץ מיראת שמים (שנמשכת מבחי׳ עתיק)[98], ועד ליראה תתאה כפשוטה.

והביאור בזה יובן גם מתורת הבעש״ט (שהובאה במאור עיניםד) על מארז״ל[99] לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב, שנאמר[100] והאלקים עשה שייראו מלפניו, שאע״פ שהיראה מהרעם היא יראה חיצונית, מ״מ, גם ביראה זו ישנו רצון הבורא שמזה יבוא האדם סוכ״ס לתכלית ושלימות היראה. וכפי שמבאר שם בארוכה, שענין היראה צריך להיות באופן של יראת הרוממות (כדאיתא בזהר[101] שיש ב׳ אופנים ביראה, יראה עילאה, שהיא יראת הרוממות, ויראה תתאה, שהיא יראת העונש), ומי שהוא בעל שכל, הנה כאשר מתבונן בגדלות השם אזי צריך לבוא לידי יראת הרוממות. אך מי שהוא קטן ולא הגיע עדיין לידי השגה זו, הנה כדי לפשוט עקמומית שבלב מעוררים אותו ע״י יראה חיצונית, יראה תחתונה ביותר, כמו יראת הרעמים, שזהו שהאלקים עשה שייראו מלפניו, וכוונת השי״ת בזה שיבוא מזה אל היראה העליונה, בחשבו, הלא הרעם הוא אחד מגבורותיו של הקב״ה[102], ואיך לא יירא מהשי״ת בעצמו, שהוא מרומם ומנושא שלא בערך לגבי הרעמים והעונש וכו׳. וכפי שמסיים בתורת הבעש״ט, שהיראה העליונה יראת ה׳ עצמה נתלבשה ונתצמצמה תוך הדברים ההם כו׳.

ויובן בתוספת ביאור ע״פ תורת הרב המגיד באור תורהה על הפסוק[103] ועתה ישראל מה הוי׳ אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את הוי׳ אלקיך, היינו, שהוי׳ אלקיך שואל מעמך (מכל אחד מישראל[104]) שסוכ״ס תהי׳ היראה שלך כמו היראה של ה׳ אלקיך. ומבאר זה ע״פ משל מאב שהזהיר את בנו הקטן שלא ילך יחף פן ישב קוץ ברגליו, ולא השגיח

ד) יתרו (ד״ה וידבר אלקים (לה, ד ואילך)).

ה) עקב סימן קס.

---

98) ראה לקו״ת במדבר טו, א־ב.

99) ברכות נט, א. וראה גם אוה״ת נצבים ע׳ א׳רפב ואילך. נ״ך כרך א ע׳ תסד ואילך. לקוטי לוי״צ מגילת אסתר ע׳ עד ואילך.

100) קהלת ג, יד.

101) ראה זח״א יא, ב. תקו״ז בהקדמה (ה, ב).

102) ראה מאו״א מערכת ר אות כה. פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך רעמים. אוה״ת ולקוטי לוי״צ שבהערה 99. וראה גם אוה״ת נ״ך ס״ע תערג ואילך.

103) עקב י, יב.

104) ראה תניא רפמ״ב.

הבן הקטן המחוסר דעת עדיין, והלך יחף, וישב לו הקוץ ברגליו, אף שלא הי׳ כאב גדול מזה, אך האב הי׳ ירא שלא ינפח רגל הבן, מה עשה האב, לקח מרצע וקרע הבשר שסביבות הקוץ והסיר הקוץ מרגלו. והנה בלקחו הקוץ הי׳ להתינוק יסורים קשים וצווח בקול מר, אך האב הוא יודע שהיסורים ההם הם רפואה לו כו׳. ובפעם אחר רצה התינוק עוד לילך יחף, וגער בו אביו ואומר לו, הלא אתה זוכר הכאב והיסורים קשים שהיו לך בהסרת הקוץ מרגליך, לכן הזהר שלא תלך עוד יחף, פן תבוא לידי יסורים בהסרת הקוץ, אבל אין האב מזהיר את התינוק מתחיבת הקוץ, אף שעיקר יראת ודאגת האב הוא מתחיבת הקוץ, כי על זה החשש אין התינוק מרגיש, לכן מזהיר את התינוק בזה הדבר שיודע התינוק צערו, שזהו הצער מהסרת הקוץ, אף שהאב אין לו יראה ודאגה מהסרת הקוץ, כיון שיודע שזה רפואה לו. ונמצא, שיראת האב ויראת הבן אינם שוים, ואדרבה, הם הפכיים, שהרי הענין שממנו מתיירא הבן (הצער מהסרת הקוץ) היא רפואה לו. ודוגמתו בנמשל, שיראת האדם היא מהעונש, ולא יראת החטא בעצם, אבל הקב״ה ירא ומצטער פן יחטא האדם, ואינו ירא מהעונש על החטא, כי אדרבה, העונש הוא רפואה בכדי לטהרו מעוונו. וזהו מה הוי׳ אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את הוי׳ אלקיך, שסוכ״ס תהי׳ היראה שלך כמו היראה של ה׳ אלקיך, היינו, לא יראת העונש, אלא יראת החטא.

והנה ע״פ המבואר בכ״מ[105] שענין החטא הוא מלשון אני ובני שלמה חטאים[106], שזהו ענין של חסרון, הרי מובן, שכל זמן שהאדם לא הגיע לתכלית השלימות, יש אצלו עדיין ענין של חטא (חסרון). וכיון שתכלית השלימות היא דוקא כאשר מתבטל אל השלם בתכלית, שזהו עצמותו ומהותו ית׳, הרי מובן, שהענין דיראת חטא ישנו אפילו לפני הצמצום (בחי׳ אוצרו של הקב״ה), שהרי גם שם ישנם פרטי המדריגות דהוא ושמו, ואילו תכלית השלימות אינה אלא בעצמותו ומהותו ית׳ (אפילו לא בבחי׳ הוא, ועאכו״כ לא בבחי׳ שמו). אך גם למדריגה נעלית זו באים ע״י שמזהירים את הבן שלא ילך יחף, שזהו ע״י היראה מהיסורים שבהסרת הקוץ שנתחב ברגלו, יראת העונש, אלא שבזה מלובש יראת החטא (אף שהבן הקטן לא הגיע עדיין למדריגה זו), ועד להחסרון בענין השלימות כו׳ (שזהו שרש הענין שממנו יכול להיות נמשך ולירד עד לענין ההפכי, כמשל תחיבת הקוץ ברגלו).

---

105) ראה לקו״ת מטות פב, א. סה״מ תרצ״א ע׳ שיח ואילך.

106) מלכים־א א, כא ובפרש״י.

ט) **וממשיך** בהמאמר, ש״הדוגמא מזה (פתיחת האוצרות בשביל נצוח המלחמה) יובן למעלה, דכתיב[107] מוצא רוח מאוצרותיו שהכה בכורי מצרים [דלכאורה אינו מובן, מהו הטעם שבכל תשע המכות שלפנ״ז לא הי׳ צורך בענין מוצא רוח מאוצרותיו, ודוקא כאשר הכה בכורי מצרים הוצרך להיות מוצא רוח מאוצרותיו, ועל זה מבאר], דבשביל להכות בכורי מצרים, דמצרים הם המצרים וגבולים, ובכורי מצרים הם תוקף[108] ועוצם הקליפות [דלכאורה, איך אפשר שתהי׳ מציאות הקליפה. אלא, שתחילה ישנו הענין דמיצרים וגבולים דקדושה, ואח״כ נשתלשל מזה הענין דמצרים דלעו״ז, ועד לבכורי מצרים, שמורה על תוקף הקליפה, ואז נעשית מלחמה עצומה ביותר], ובשביל זה מוציא רוח מאוצרותיו״. ואף שרוח הוא א׳ מארבע יסודות שלמטה, וענינו למעלה בספירות הוא בחי׳ ז״א[109], וא״כ, מה שייך רוח לאוצרותיו, הנה על זה מבאר בהמאמר: ״ואיתא בתיקוני זהר תיקון ס״ט[110] רוח ד׳[111] דא אויר קדמאה״[112], ומשם נמשך הכח שיוכל להיות ענין הכאת בכורי מצרים. וממשיך בהמאמר: ״דהנה כתיב[113] כי גאה גאה, ותירגם אתגאי על גוותניא, וידוע דגאה גאה הוא פנימיות הכתר [כי, גאה קאי על ספירת הכתר, שהיא למעלה מכל הספירות, אפילו מספירת החכמה שהיא ראשית הספירות, ועז״נ[114] תרום ידך, שהיא באופן של הרמה והבדלה מהם, וגאה גאה קאי על פנימיות הכתר[115]], דשרשו בחינת פנימי׳ ועצמות א״ס, וגאותא דילי׳, סוס ורוכבו רמה בים, דשרש הנצח הוא בפנימיות הכתר כו׳״.

י) **ויובן** ע״פ המבואר בתו״א[116] בפירוש סוס ורוכבו רמה בים, דהנה כתיב[117] כי תרכב על סוסיך מרכבותיך ישועה, וכתיב[118] לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי, וענין הסוסים קאי על האותיות[119], והרוכב על הסוס (כמ״ש סוס ורוכבו הו״ע השכל וההבנה והשגה שבאותיות.

---

107) תהלים קלה, ז־ח. וראה תו״ח פרשתנו ד״ה צדקת פרזונו (שלא, רע״א [רכז, ד]).

108) ראה תרגום אונקלוס עה״פ ויחי מט, ג.

109) ראה אוה״ת נ״ך כרך א ע׳ תקח. המשך תרס״ו ע׳ קיא [קמט].

110) קז, א.

111) לשון הכתוב — ישעי׳ יא, ב.

112) ראה פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ״ז. שער כג (שער ערכי הכינויים) פ״א בערכו. מאו״א מע׳ א אות קנג.

113) פרשתנו טו, א.

114) מיכה ה, ח.

115) ראה אוה״ת מגילת אסתר (קה״ת, תש״נ) ע׳ קפ.

116) פרשתנו סב, ג ואילך.

117) חבקוק ג, ח.

118) שה״ש א, ט.

119) תקו״ז בהקדמה (ח, רע״א). שם תיקון ה (כ, ב). וראה שם בהקדמה (ג, סע״ב). תיקון מז (פד, ב).

ובאותיות גופא יש כמה סוגים, ובכללות הם שני סוגים, אותיות התפלה, שהם מעשה ידי אדם, שהרי התפלה היא עבודת האדם מלמטה למעלה, ואותיות התורה, שעז״נ[120] הלא כה דברי כאש, שהו״ע ההמשכה מלמעלה למטה (וזהו שהפסוק כי תרכב על סוסיך גו׳ נאמר על מתן תורה[121]). ועז״נ סוס ורוכבו רמה בים, דהנה, רמה יש בו שני פירושים, לשון התרוממות[122] והעלאה (כמו אותיות התפלה), ולשון השלכה[122] שהוא מלמעלה למטה (כמו אותיות התורה). וענין זה נעשה מצד בחי׳ גאה גאה, שהוא בחי׳ גילוי אוא״ס ב״ה הסוכ״ע, שלגביו מעלה ומטה שוין.

וביאור העילוי שנעשה בהאותיות (סוס ורוכבו) מצד הענין דגאה גאה, יובן ע״פ ביאור אדמו״ר מהר״ש בד״ה ועתה יגדל נא כח אדנ־יי, בפירוש מארז״ל[123] בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב״ה שהי׳ קושר כתרים לאותיות, ומבאר, שענין קשירת הכתרים לאותיות התורה (הלא כה דברי) היינו בחי׳ הטעמים, או אפשר גם התגין, שלהיותם בבחי׳ ומדריגה גבוהה מאד, לכן לא נתגלו כמו אותיות התורה, שלכן רק רבי עקיבא שהי׳ נשמה נעלית ביותר, הי׳ דורש על כל קוץ וקוץ (שהם בחי׳ התגין) תילי תילין של הלכות[124], כיון שמצד עצמם הרי הם בהעלם, ועאכו״כ ענין הטעמים שהם למעלה גם מהתגין כו׳. וזהו שהקב״ה קושר כתרים לאותיות, כי רק הקב״ה ידע ענינם. ואעפ״כ (כהמשך מארז״ל הנ״ל) אמר לו הקב״ה למשה, אין שלום בעירך, אמר לפניו, כלום יש עבד שנותן שלום לרבו, א״ל הי׳ לך לעזרני, מיד א״ל ועתה[125] יגדל נא כח אדנ־י כאשר דברת לאמר, והיינו, שע״י אמירת השבח כו׳ המשיך גילוי בחי׳ הכתרים הנ״ל. ועד״ז בענין התפלה (שיש בה גם ענין השבח, שהרי קודם שמבקש צרכיו צריך לסדר שבחו של מקום[126]), כפי שמביא במאמר מה שאמרו רז״ל[127] מט״ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל, שפי׳ שע״י אותיות התפלה נעשו כתרים, להיות כי ע״י התפלה ממשיכים יהי רצון, שיהי׳ רצון חדש כו׳, והיינו

ו) תרכ״ו (סה״מ תרכ״ו ע׳ קנה [קלה] ואילך).

---

120) ירמי׳ כג, כט.
121) ראה תו״א מג״א צ, א. לקו״ת שה״ש לג, ג. ובכ״מ.
122) ראה פרש״י (ממכילתא) עה״פ.
123) שבת פט, א.
124) מנחות כט, ב. וראה לקו״ת ברכה צה, ד.
125) שלח יד, יז.
126) ברכות לב, סע״א. רמב״ם ריש הל׳ תפלה.
127) ראה סה״מ תש״ח ע׳ 202 הערה א. וש״נ.

ע״י המלאכים דגפיף להון ומנשק להון[128], שע״י המלאכים מזדככים התפלות מגשמיותם (כמבואר בתו״א[129]), והיינו לפי שהתפלה היא ע״י נשמה בגוף, ולכן מצד ירידת הנשמה למטה והעלם והסתר הגוף, יש צורך בפעולת הזיכוך ע״י המלאכים שתוכל התפלה לעלות למעלה לפעול המשכת רצון חדש וכתר חדש. וכמו״כ יובן ענין קושר כתרים לאותיות, שזהו כמו הכתרים שעושים המלאכים מאותיות התפלה, וכמו״כ עשה הקב״ה כתרים מאותיות התורה. וענין זה שנעשה עילוי באותיות התפלה ואותיות התורה ע״י קשירת הכתרים, הוא ע״ד הענין דסוס ורוכבו רמה בים (כנ״ל שרמה הו״ע לשון העלאה מלמטה למעלה, אותיות התפלה, ולשון השלכה מלמעלה למטה, אותיות התורה), שזהו מצד בחי׳ שלגבי׳ מעלה ומטה שוים בתכלית, שזהו״ע גאה גאה. וכפי שממשיך בהמאמר, שענין ועתה יגדל נא כח אדנ־י הוא לא רק להיות ארך אפים [כדאיתא בסנהדרין[130] שכשעלה משה למרום מצאו להקב״ה שיושב וכותב ארך אפים וכו׳, אמר לפניו, רבש״ע, ולא כך אמרת לי אף לרשעים, והיינו דכתיב ועתה יגדל נא כח אדנ־י כאשר דברת לאמר], שהוא בחי׳ אריך אנפין, אלא כמבואר בזהר פ׳ שלח[131] שכח אד׳ נמשך מעתיקא קדישא סתימו דכל סתימין, שזהו בחי׳ פנימיות הכתר. וזהו גם מ״ש בהמאמר דיום ההילולא, שגאה גאה הוא פנימיות הכתר, ועי״ז נעשה סוס ורוכבו רמה בים, דשרש הנצח הוא בפנימיות הכתר.

יא) **וי״ל** שהעלי׳ שנעשית בהאותיות (סוס ורוכבו רמה בים) ע״י בחי׳ גאה גאה היא לבחי׳ שלמעלה מענין השמות (שהרי השמות מורכבים מאותיות[132]), ולמעלה גם מבחי׳ שמו כפי שהוא בלבד. ויובן בהקדים הדיוק במאמר הפדר״א עד שלא נברא העולם הי׳ הוא ושמו בלבד, שמביא התואר שם (שמו) דוקא, ולא התואר אור, אף שלכאורה ענין השם הוא כמו ענין האור (כנ״ל ס״ה), וכמבואר בהמאמר של אדמו״ר הזקן הנ״ל, שהמקובלים כינו הנאצלים האלקיים בשם אורות (נהורין), ונקראים ג״כ רזא דשמא קדישא, וגם בכתבי האריז״ל כל עיקר פרטי הי״ס הם בשמות כו׳. אך הענין הוא, כפי שמבאר כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע בארוכה בהמשך תער״ב חילוק בין שם לאור, שהאור

ז) ד״ה אתם נצבים (המשך תער״ב ח״א ע׳ תרכז [ח״ג ע׳ תתנח] ואילך).

128) ראה זהר ח״א כג, ב. ח״ב רא, ב.
129) מקץ מב, ב.
130) קיא, סע״א.
131) קסא, ב.
132) ראה גם המשך תער״ב ח״ג ע׳ א׳תיז.

הוא מעין המאור, ואע״פ שע״י האור אי אפשר לידע כל הענינים שישנם בהמאור (ועאכו״כ בהמאור למעלה), מ״מ, יכולים לידע לכל הפחות ענין מציאות המאור, שהוא דבר המאיר, וכמו אור הנר, או השמש או אור היום. משא״כ השם, שעל ידו אי אפשר לידע אפילו ענין הנ״ל. וראי׳ לדבר, שהרי יש כמה בני אדם שנקראים בשם אחד, כמו אברהם וכיו״ב, ואעפ״כ שונים הם זמ״ז בתכלית. ואפילו ענין המשכת והתגלות החיות ע״י השם[133], הרי זה באופן שאין רואים זאת בגלוי, אלא רק יודעים שכן הוא. וטעם הדבר, לפי שענין השם אינו באופן של דביקות ניכרת, דביקות גלוי׳, אלא דביקות שבהעלם. ולכן, לגבי העצמות, הרי גם הענינים שנקראים אור, ולא רק גילוי והתפשטות האור בעצמו, אלא גם עצם האור, הנה באמיתית ענינם הרי הם רק באופן של שם[134], להיותם שלא בערך, אפילו לא כערך האור לגבי המאור, ועד שמהם אין יכולים לידע את העצם[135], מלבד מה שהעצם רוצה לגלות בלאה״כ. ולכן מדייק בפדר״א הלשון הוא ושמו בלבד, שם דוקא, ולא אור. וזהו כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים, שהו״ע עליית השמות (שנעשו מאותיות) להיות בבחי׳ שמו בלבד, ועד שמעלים לבחי׳ הוא (שלמעלה משמו) בלבד.

יב) **והנה** אוצר זה שהוא למעלה מעלה עד אין קץ, ועד שאפילו לפני הצמצום הרי זה למעלה אפילו מבחי׳ שמו (כפי שהוא) בלבד, כי אם בחי׳ הוא (כפי שהוא) בלבד — יכול להיות נמשך ומתגלה לכאו״א מישראל, כיון ששייך לצבאות הוי׳, היינו, שיש בו הענין דקבלת עול, ענין היראה, שגם הדרגא התחתונה שבה היא כלי ליראת הרוממות (כתורת הבעש״ט והרב המגיד הנ״ל (ס״ח)). ובכח אוצרות אלו פועלים אנשי החיל את נצחון המלחמה, ופועלים שתחזור להיות עיקר שכינה בתחתונים, ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל, וגם ושכנתי בתוכם כפשוטו, בענין המשכן ואח״כ בענין המקדש (דמקדש איקרי משכן), ועד לבנין ביהמ״ק השלישי, שיבנה ויתגלה[136] במהרה בימינו, בביאת משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה.

---

133) תניא שעהיוה״א פ״א. אור תורה להה״מ סימן יד. לקו״ת שבהערה 75. ובכ״מ.

134) ראה גם המשך תרס״ו ע׳ תסב [תרח] ואילך.

135) ראה בארוכה המשך תרס״ו שם ס״ע תסג [ע׳ תרי] ואילך. סה״מ עטר״ת ע׳ תמ. תש״ה ע׳ 186 ואילך.

136) ראה פרש״י סוכה מא, סע״א. ר״ה ל, סע״א. תוס׳ סוכה שם. שבועות טו, ריש ע״ב ד״ה אין. וראה לקו״ש חי״א ע׳ 98. חי״ג ע׳ 84. חי״ח ע׳ 418. חכ״ז ע׳ 204 ואילך.

ב״ה. נוסח המברק שהואיל כ״ק אדמו״ר שליט״א
לשלוח לאנ״ש שי׳ בכל מרחבי תבל
לקראת יום ההילולא יו״ד שבט, ה׳תשמ״ז

הצלחה רבה בכל עניני הילולא דנשיא דורנו, ובתר רישא גופא אזיל, האנשים והנשים והטף,

כולל ובפרט — התועדויות פעילות ומתוך אהבת ישראל

ביום ההילולא ובשבת קודש להוי׳, שבת שירה וט״ו בשבט, ובמוצאי שבת,

והמשך שלהן ופירותיהן בכל הימים שלאחריהן,

ותקויים בכל אחד ואחת ההוראה בספר דוד מלכא משיחא: הראנו השם חסדך וישעך תתן לנו

והיעוד — לשכון כבוד בארצנו,

במהרה בימינו ממש, ובני ישראל יוצאים ביד רמה, בגאולה האמתית והשלימה.

בברכה

/מקום החתימה/

ובתר .. **אזיל**: עירובין מא, א.
האנשים .. **והטף**: וילך לא, יב. — ואפילו קטני קטנים.
והמשך: הפעולה עצמה נמשכת ו(נוסף ע״ז) פירותיהן — ומעלה בכאו״א, וכמובן גם מרד״ה באתי לגני (דההילולא).
ההוראה .. **והיעוד**: תהלים פה, ח. שם, יו״ד.
ובני .. **רמה**: שיעור חומש דערב יום ההילולא (בשלח יד, ח).

תהלים פה: הקאַפּיטל תהלים דשנה זו — ראה סה״מ י״א ניסן בתחלתו (המו״ל).

בס״ד. יו״ד שבט, ה׳תשמ״ז

(הנחה בלתי מוגה)

באתי[1] לגני אחותי כלה[2], ומביא בעל ההילולא במאמר[3] שהוציא לאור כדי ללמדו ברבים ביום ההסתלקות שלו, יו״ד שבט תש״י [ולכן נקבע המנהג ללמוד מאמר זה ביום ההילולא מידי שנה בשנה, ובאופן שמתחילים מהתחלת המאמר, וממשיכים התוכן דכמה פרקים בקיצור עכ״פ, ואז מבארים את הפרק המיוחד המתאים לאותה שנה, ע״פ סדר השנים], דאיתא במדרש שהש״ר עה״פ[4], לגן אין כתיב כאן אלא לגני, לגנוני, למקום שהי׳ עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה[5], דהיינו בעוה״ז התחתון דוקא. ואח״כ היו ענינים בלתי רצויים, כפי שמונה שבעה ענינים בלתי רצויים, שכל אחד מהם הו״ע של חטא (לשון חסרון[6], וגם למטה יותר מחסרון בעלמא), שעל ידם נסתלקה[7] השכינה מ״גנוני״, תחילה מהארץ לרקיע הא׳, ואח״כ מרקיע לרקיע, עד שנתקבצו שבע שלא למעליותא ונעשה סילוק השכינה עד לרקיע השביעי (בסדר דמלמטה למעלה). ואח״כ עמדו שבעה צדיקים וכל אחד מהם הוריד את השכינה מלמעלה (מרקיע השביעי) למטה, עד שבא משה רבינו, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין[8], והורידה מרקיע הא׳ עד לארץ הלזו התחתונה. ולכן הנה דוקא למשה נאמר הציווי (ועל ידו נתקיים בפועל) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם[9], היינו, שלוקחים מעניני העולם, זהב וכסף ונחושת וגו׳, כל י״ג[10] וט״ו[11] הדברים שנימנו בתחילת פרשת

---

1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השבעה־עשר* מד״ה באתי לגני ה׳שי״ת.
2) שה״ש ה, א.
3) ד״ה באתי לגני ה׳שי״ת פרק א.
4) פ״ה, א.
5) ב״ר פי״ט, ז. וש״נ.
6) ראה מלכים־א א, כא ובפרש״י שם. לקו״ת מטות פב, א. נצבים נא, א. אוה״ת פינחס ע׳ א׳קע. ע׳ א׳קעט. סה״מ תרצ״א ע׳ שיח ואילך. ועוד.

*) הפרק השייך לשנה זו — ראה תו״מ סה״מ באתי לגני ח״א ע׳ VI. וש״נ.

7) ולהעיר, שההתחלה בזה (חטא עה״ד) היא מענין הקשור גם עם הסתלקות (היפך החיים) כפשוטה (ראה במדב״ר פכ״ג, יג. ועוד) — אף שעי״ז נעשה עילוי גדול יותר כו׳, ע״ד הענין ד״אסתלק יקרא דקוב״ה כו׳״ שהובא בהתחלת המאמר (וראה בהערת כ״ק אדמו״ר שליט״א שם. וראה תו״מ שם ח״א ע׳ III הערה 5).
8) ויק״ר פכ״ט, יא.
9) תרומה כה, ח.
10) תנחומא תרומה ה. שהש״ר פ״ד, יג. פרש״י ודעת זקנים מבעה״ת שם, ב.
11) בחיי תרומה שם, ז. כלי יקר שם, ג.

תרומה[12], ועז״נ[13] ויקחו לי תרומה, לי לשמי (כמבואר במדרשי רז״ל[14] והובא בפרש״י בפשוטו של מקרא), ועי״ז נעשה בנין המשכן, עליו נאמר ושכנתי בתוכם, וכדיוק חז״ל[15] בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, והיינו, שע״י השראת השכינה במשכן (בתוכו), נשלמה עיקר הכוונה — ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, וכל זה נעשה ע״י מעשינו ועבודתינו בענינים גשמיים שבעוה״ז דוקא.

ב) **והנה** התחלת העבודה דועשו לי מקדש היא ע״י עשיית הקרשים מעצי שטים, כמ״ש[16] ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים. והענין בזה, כמבואר במאמר בארוכה[17], שקרש הוא אותיות שקר, שהו״ע עלמא דשיקרא[18], והעבודה היא לעשות משקר קרש, ע״י שינוי צירוף האותיות לקדושה, להיות קרש למשכן. וזהו גם מה שקרשי המשכן היו מעצי שטים[19], לשון שטות, היינו, שמהפכים השטות דלעו״ז לקדושה, והיינו ע״י ההנהגה באופן של שטות דקדושה, וכמאמר[20] אהני לי׳ שטותי׳ לסבא, שהיא הנהגה שלמעלה ממדידה והגבלה, כולל גם הגבלות דשכל, שלכן, הנה שכל אנושי, ועאכו״כ השכל דנפש הבהמית, קורא להנהגה זו בשם שטות. וכאשר איש ישראל מתנהג באופן כזה, אזי אהני לי׳ שטותי׳ לסבא, היינו, שלא זו בלבד שאין זה ענין של שטות, אלא אדרבה, שעי״ז מהפכים את השטות דלעו״ז, שקר העולם, ועושים מזה קרשים למשכן. וכללות הענין בזה, שמבלי הבט על שקר העולם, עלמא דפרודא[21], רשות הרבים[22], כפי שנראה לעיני בשר, ועד כדי כך, שישנם הלכות הקשורות עם רשות הרבים, צריך לידע שהכוונה בזה היא כדי לעשות מרשות הרבים רשות היחיד, ליחידו של עולם. והיינו עי״ז שבהיותו נשמה בגוף בעולם ה״ה משרת את קונו, בעבודה תמידית, בכל יום ובכל לילה, ובכל רגע, דכיון שבכל רגע ה״ה נברא, מוטל עליו החיוב והזכות לקיים הענין דאני נבראתי לשמש את קוני[23], באופן ומצב התלוי לפי הזמן

---

12) שם, ב־ג.
13) שם, ב.
14) ראה תנחומא שם א. תורה שלימה עה״פ (אות ט).
15) הובא בשם רז״ל בלקו״ת ר״פ נשא כ, סע״ב. ובכ״מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ״ו קרוב לתחילתו (ד״ה ושני פסוקים). אלשיך עה״פ תרומה שם (״שמעתי לומדים״). של״ה סט, א. רא, א. חלק תושב״כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו״ש חכ״ו ע׳ 173 הערה 45.
16) תרומה כו, טו.
17) פרק ו ואילך.
18) ראה ויק״ר פכ״ו, ז. ובכ״מ.
19) ראה ד״ה באתי לגני הנ״ל פ״ג ואילך.
20) כתובות יז, א. וראה בהמאמר פ״ה.
21) ראה זח״א כב, א.
22) תניא ספל״ג. ועוד.
23) משנה ובריית׳ סוף קידושין.

ולפי המקום, להפוך את המקום למקום קדוש ואת הזמן ליום זכאי ועד ליום קדוש, ועד״ז בנוגע לכל עניני העולם, עי״ז שכל מעשיך יהיו לשם שמים[24], ולמעלה מזה[25], בכל דרכיך דעהו[26]. וכל זה נעשה ע״י לימוד התורה, שהרי גדול לימוד שמביא לידי מעשה[27], היינו, שע״פ הוראות התורה ה״ה מתנהג בעולם ופועל בו כו׳. ועי״ז עושה מהעולם רשות היחיד, ליחידו של עולם, כי, ענין התורה הוא שבה הכניס הקב״ה את עצמותו, כמאמר[28] אנא נפשי כתבית יהבית, ומשחרב בית המקדש אין להקב״ה בעולמו אלא ד׳ אמות של הלכה[29], ונמצא, שע״י ד׳ אמות של הלכה ה״ה ממשיך ובונה את הביהמ״ק הפרטי שלו. וכיון שע״י מעשה אחד מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה (כמ״ש הרמב״ם[30]), הרי זה הקדמה והכנה קרובה לבנין ביהמ״ק הכללי, של כלל ישראל ושל כל העולם כולו — ביהמ״ק השלישי, מקדש אד׳ כוננו ידיך[31], ע״י משיח צדקנו[32], ובמהרה בימינו ממש.

ג) **והנה** כדי לפעול עבודה הנ״ל — שצריכה להיות באופן של עמל דוקא, כמ״ש[33] אדם לעמל יולד, כדי שלא יהי׳ בבחי׳ נהמא דכיסופא[34], דבר שמקבלים בחינם[35] — צריך הקב״ה להיות עוזרו[36]. ובמיוחד כאשר מרבים בהכלים שעל ידם נקראים בשם צבאות הוי׳ [כמ״ש בפרשת השבוע שקראו בשבת שלפנ״ז, שעוד לפני מ״ת נקראו בנ״י בשם צבאות הוי׳[37], ועאכו״כ לאחרי מ״ת, כמובן וגם פשוט], והיינו, שכל אחד מישראל וכללות בנ״י מעמידים את עצמם במעמד ומצב שכל מציאותם והעיקר בחייהם הוא היותם צבאות הוי׳, לשון סמוך, שהצבאות נטפל לשם הוי׳[38], והיינו, שהוא איש צבא למלא ולהשלים רצון הקב״ה, ככל ג׳ הפירושים שבצבא[39]. ועי״ז נמשך הסיוע מלמעלה, ועד לאופן של

---

24) אבות פ״ב מי״ב.
25) ראה לקו״ש ח״ג ע׳ 907. ע׳ 932. ח״י ע׳ 104. חכ״ה ע׳ 135.
26) משלי ג, ו.
27) ב״ק יז, א. וש״נ.
28) שבת קה, א (כגירסת העין יעקב). וראה לקו״ת שלח מד, סע״ד. ועוד.
29) ברכות ח, א.
30) הל׳ תשובה פ״ג ה״ד.
31) פרשתנו (בשלח) טו, יז ובפרש״י.
32) רמב״ם הל׳ מלכים פי״א ה״א. שם ה״ד.
33) איוב ה, ז. וראה סנהדרין צט, ב. סה״מ תרפ״ט ע׳ 218 [שג] ואילך.
34) ראה ירושלמי ערלה פ״א ה״ג. לקו״ת צו ז, ריש ע״ד.
35) ראה זח״ב קכח, א. לקו״ש ח״ה ע׳ 81.
36) ראה קידושין ל, ב. סוכה נב, ריש ע״ב. תניא רפי״ג.
37) בא יב, מא.
38) ראה תו״א בא ס, ג. וראה גם ד״ה ויהי בעצם היום הזה דש״פ בא, ח׳ שבט שנה זו (תשמ״ז).
39) ד״ה באתי לגני הנ״ל פ״י.

בזבוז, וכמובא בהמאמר[40] המשל הידוע למלך שיש בידו אוצרות המלוכה, מה שאצר בעצמו, ויתירה מזה, מה שאצרו אבותיו המלכים, ובלשון המאמר: "הון יקר הנאסף ונקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור, ואשר מעולם לא השתמש מזה לשום דבר (אפילו לצורך הנהגת המלוכה), וכמוס וחתום מעין כל רואה" (ובודאי שאינו מראה אותם סתם כו'), שלכן נקרא בשם אוצר. ואעפ"כ, הנה בשביל ניצוח המלחמה הרי הוא מבזבז את האוצר ונותנו לאנשי הצבא ע"י שרי הצבא כו'. והיינו, שנותנים מלמעלה, בעין יפה ובהרחבה, את כל הענינים הדרושים כדי שבנ"י (אנשי הצבא) יוכלו למלא את רצון הקב"ה, להיות ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחת, ועי"ז גם מילוי השליחות לעשות לו ית' דירה בתחתונים[41], עד לתחתון שאין תחתון למטה ממנו[42].

ד) **וממשיך** במאמר [בפרק י"ז (בגימטריא טוב), שזהו הפרק השייך לשנה זו[43], שבה לומדים פרק זה בפעם השני' — כפלים לתושי'[44]] בביאור ענין האוצר, ומביא (בהתחלת הפרק) ד"איתא בפרקי דר"א[45] עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד", ומבאר, "דהוא קאי על עצם האור, ואומר על זה הוא, בחינת נסתר והעלם, דעצם האור הוא נעלם ונסתר, והיינו שאינו בגדר גילוי גם בעצמותו, ושמו קאי על הגילוי והתפשטות האור", והו"ע הגילוי בעצמותו ית', והוא השרש שממנו בא לידי גילוי גם בעולמות. "אבל הוא קאי על עצם האור שאינו בגדר גילוי והמשכה כלל בעולמות, אדרבא, שהוא מתעלם ומתכלל בעצמותו". ומסיים, ש"בחינה ומדריגה זו היא הנקראת בשם אוצר, דכשם שהאוצר ה"ה סתום ונעלם מעין כל רואה, כן בחינת העצמות הרי סתום ונעלם כו'".

ה) **ויש** לבאר תחילה מאמר הפדר"א "עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד". ובהקדים, ש"נברא העולם" קאי על כללות סדר השתלשלות העולמות [שהרי מזה גופא שאומרים שהכוונה היא להיות לו ית' דירה בתחתונים, בתחתון שאין תחתון למטה ממנו (כנ"ל), מובן, שישנו כל סדר השתלשלות העולמות], שכללותם הם ג' העולמות בריאה

---

40) פי"א. וראה שם פי"ז. פי"ט.
41) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו.
42) תניא פל"ו.
43) ראה לעיל הערה 1 ובשוה"ג.
44) לשון הכתוב — איוב יא, ו. וראה שמו"ר פמ"ו, א.
45) פ"ג (עפ"י גירסת השל"ה בהקדמה ג, ב — הובא בלקו"ת שה"ש יד, ג. ובכ"מ. וראה ד"ה באתי לגני תשכ"ז ספ"ג (לעיל ע' יד)).

יצירה ועשי׳, ובפרטיות יותר ישנו גם עולם האצילות, וגם הוא נכלל ב״נברא העולם״, כמובא בכמה מאמרים[46] שאע״פ שהלשון הוא ״עד שלא נברא העולם״, הרי זה כולל גם עד שלא נאצל עולם האצילות, שהרי לאחרי שנאצל עולם האצילות לא שייך לומר ש״הי׳ הוא ושמו בלבד״, כיון שישנו כבר עולם שלם עם עשר ספירות, עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר[47]. אך צריך להבין[48], דלכאורה, קודם שנברא העולם, שכולל גם קודם שנאצלו כל העולמות (כנ״ל), איך שייך שיהי׳ כבר ענין של שם, ועד שיכולים לחלק בין הוא לשמו, שהם ב׳ ענינים.

ו) **ויובן** בהקדם הביאור בענין השם, שישנו בכו״כ דרגות, דהנה ידוע ששמו בגימטריא מקור[49] (דהיינו שהוא המקור על כל הענינים), וגם בגימטריא רצון[50] [וכמו שהוא באדם (שהרי דברה תורה בלשון בני אדם[51]), שהרצון הוא המקור על כל כחות האדם והוא המנהיג אותם], ועד שמצינו שי״ל ששמו קאי על בחי׳ פנימיות הכתר[52]. ולאידך גיסא, איתא בכתבי האריז״ל[53] ששם קאי על ספירת המלכות, סיפא דכל דרגין. ולכאורה, ב׳ ענינים אלו הם מן הקצה אל הקצה. והביאור בזה, כידוע שעניני קדושה הם באופן שנעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן (כדאיתא בספר יצירה[54]), ולכן הנה ספירת המלכות קשורה עם ספירת הכתר (דכתר עליון איהו כתר מלכות[55]), ועד לכתר דא״ס שקשור עם מלכות דא״ס, ונמשך למלכות דאצילות, מלכות דבריאה, מלכות דיצירה עד למלכות דעשי׳, בעוה״ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו.

ועוד ענין בשם, המובן מכללות ענין השם כפי שהוא למטה, בשמות בני אדם[56]. דהנה, ידועה תורת הבעש״ט[57] ששמו אשר יקראו לו בלשון הקודש הוא המהוה ומחי׳ ומקיים כל נברא שבעולם. וכתורת הרב

---

46) ראה סה״מ תרנ״ד ע׳ רחצ ואילך — מעבודת הקודש ח״א (חלק היחוד) פ״ב. וראה לעיל ע׳ יד ואילך.

47) ספר יצירה פ״א מ״ד.

48) ראה סה״מ תרנ״ד שם.

49) ראה לקו״ת הוספות לויקרא נב, א.

50) פע״ח שער הק״ש ספכ״ח. שער הפסוקים להאריז״ל יתרו כ, ב. פלח הרמון שער ד פ״ג. הובא בשל״ה ד, א ואילך. וראה מקומות שצויינו בהערה 53. סה״מ תרנ״ו ע׳ שסד ואילך.

51) ראה ברכות לא, ב. רמב״ם הל׳ יסוה״ת פ״א ה״ט.

52) ראה אוה״ת ענינים ע׳ קסב.

53) הובא בלקו״ת פקודי ז, ריש ע״ד. אוה״ת חנוכה כרך ה תתקסח, ב. דרושים לשמע״צ ע׳ א׳תתכו.

54) פ״א מ״ז.

55) תקו״ז בהקדמה (יז, א).

56) ראה גם סה״מ תר״ל ס״ע סז ואילך. תרנ״ד שם. תרס״ח ע׳ פב ואילך. תרצ״א ע׳ רסד ואילך. תש״ח ס״ע 154 ואילך.

57) תניא שהיוה״א פ״א.

המגיד[58] על הפסוק[59] וכל אשר יקרא לו האדם נפש חי׳ הוא שמו, שבענין זה נראה כחו וגדולתו של אדה״ר, כדאיתא במדרש[60] בשעה שבא הקב״ה לברוא את האדם נמלך במלאכי השרת, אמר להן נעשה אדם, אמרו לו אדם זה מה טיבו, אמר להן חכמתו מרובה משלכם, הביא לפניהם את הבהמה ואת החי׳ ואת העוף, אמר להם זה מה שמו, ולא היו יודעין העבירן לפני אדם, אמר לו זה מה שמו אמר זה שור זה וכו׳. ומזה מובן, שהשמות שקרא אדה״ר אינם שמות הסכמיים, היינו, שבני אדם מתדברים ומסכימים ביניהם על השמות שבהם יקראו לכל דבר כדי שיוכלו להבדיל ולהפריד בינו לשאר הדברים, שהרי בשביל זה אין צורך בחכמה מרובה כו׳. וכיון שבענין קריאת השמות התבטאה גודל חכמתו של אדה״ר, שחכמתו נעלית יותר אפילו מחכמת המלאכים היותר עליונים, שעמהם נמלך הקב״ה בנוגע לבריאת האדם[61], עכצ״ל, שזהו לפי שאדה״ר הכיר בכל נברא את החיות שמהוה אותו, ולכן הי׳ יכול לכוין את האותיות המתאימים להמשכת חיותו כו׳, ועד שהכיר גם בנוגע להקב״ה, כדברי המדרש הנ״ל שאמר לו הקב״ה ואני מה שמי, א״ל לך נאה להקראות אדנ־י, שאתה אדון לכל בריותיך. ומזה נמשך גם בנוגע לשמות בני אדם, כפי שמביא הרב המגיד[58] מכתבי האריז״ל[62] שהשמות אינם דרך מקרה או רצון האב או האם שקורין לבניהם כך, אלא הקב״ה הוא הנותן שכל וחכמה ודעת בלב אביו ואמו לקרותו בשם שהוא שורש נשמתו כו׳. ושם זה נמשך עד למטה, להיותו שמו אשר יקראו לו בפשטות, ועד גם בנוגע למאורעות בעולם הקשורים עם כתיבת שטרות ע״פ הלכה, והיינו, שהשם שבו קורין אותו (גם בשטרות) הוא הוא השם שבו נמשכת החיות כו׳.

ז) **ועפ״ז** יובן מאמר הפדר״א עד שלא נברא (ונאצל) העולם הי׳ הוא ושמו בלבד, שגם קודם שנברא העולם שייך ענין השם, כיון ששם הו״ע הרצון, שהוא מקור כל הענינים, והיינו, כפי שהעולם נמצא ברצון הבורא וברצון המאציל כו׳, ויתירה מזה, כפי שענין השם מורה על בעל השם, דהיינו מהותו ועצמותו ית׳. וזהו (עד שלא נברא העולם הי׳) הוא ושמו (בלבד), שהם שני ענינים, דכשם שבאדם הרי ״הוא״ (האדם עצמו) למעלה משמו, שהרי השם כפי שהוא בגילוי אינו חלק

58) לקוטי אמרים סימן רמד. אור תורה סימן יד.
59) בראשית ב, יט.
60) ב״ר פי״ז, ד.
61) שם פ״ח, ד. וראה סנהדרין לח, ב.
62) שער הגלגולים הקדמה כג. שער מאמרי רז״ל בסופו.

מהאדם עצמו אלא רק כדי שיוכלו לקרוא אותו, כן הוא גם בנוגע לבורא העולם וקורא כל השמות, שישנם ב' הענינים דהוא ושמו, והיינו, ש"שמו" הוא אור השייך לעולמות (כמו שם האדם, שענינו (בגילוי) הוא בכדי שיוכלו לקרוא אותו), וגם כמו שהוא לפני הצמצום, קודם שנברא ונאצל העולם, הוא בבחי' גילוי בעצמותו (ובא אח"כ לידי גילוי בעולמות, למטה עד אין תכלית), אבל "הוא" קאי על האור שהבדילו לעצמו (כמבואר במאמר בפרק שלפנ"ז[63] שהוא אור נבדל כו'), והיינו בחי' עצם האור שאינו בגדר גילוי גם בעצמותו, ואדרבה, שמתעלם ומתכלל בעצמותו, למעלה עד אין קץ.

אמנם[64] כמו שבשם האדם, כיון שהשם שקוראים אותו הוא חיותו (כנ"ל), נמצא, ש"הוא" (עצם האדם ממש) כולל גם את שמו, הנה עד"ז הוא גם למעלה, שאמיתית הענין ד"הוא" היינו עצם וכללות ותכלית שלימות האור כפי שהוא למעלה מענין האור (בפועל), שכולל שני הקוין דהעלם וגילוי, למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, להיותו למעלה משניהם (למעלה גם מהקו דהעלם), וכפי שנמצאים בו הרי הם באופן דאוצר, שהוא סתום ונעלם מעין כל רואה [והיינו, דמשנ"ת במאמר ששמו הוא בחי' גילוי, הרי זה מצד ענין השם כפי שהוא מצד עצמו (בגלוי), אבל מצד אמיתתו ופנימיותו, שהוא חד עם בעל השם (בדוגמת שם האדם, שגם השם שיקראו לו הוא חיותו), ה"ה בבחי' אוצר]. ועפ"ז יובן איך יכול להיות המשכת והתגלות האוצר, היינו, שהבחי' דלמעלה מעלה עד אין קץ נמשכת ומתגלה למטה מטה עד אין תכלית [לכאו"א ששייך לצבאות הוי', כדי שיוכלו לנצח המלחמה בענין ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, לעשות לו ית' דירה בתחתונים], שזהו איחוד ב' הקצוות, שנעשה ע"י המשכה ממקום הכי עליון שלמעלה משניהם כו'.

ח) **וממשיך** במאמר, ש"המשכת והתגלות אוצר העליון הוא רק בשביל ניצוח המלחמה לנצח את המנגד, וכנ"ל בהמשל, דבשביל ניצוח המלחמה פותחים את האוצרות החתומים והכמוסים מדור דור", והיינו לפי ש"מדת הנצח נטוע ומושרש בעצם הנפש שלמעלה מכחות הגלויים", וכפי שממשיך בפרק שלאח"ז[65] בביאור מ"ש[66] וגם נצח

---

63) פרק טז.
64) קטע זה אינו ברור (המו"ל).
65) פרק יח.
66) שמואל־א טו, כט.

ישראל לא ישקר גו׳. וזהו גם מ״ש בפרשת השבוע[67] בשירת הים כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים, דכיון שיש מציאות של מנגד, סוס ורוכבו, שצריך לנצחו במלחמה, הנה בשביל זה פותחים ומבזבזים את האוצרות, שזהו גאה גאה (ב״פ), ותרגומו איתגאי על גוותניא, כמבואר בארוכה בתורה אור לאדמו״ר הזקן ובתורת חיים לאדמו״ר האמצעי בדרושי פרשת השבוע[68], שגאה גאה הוא פנימיות הכתר, דשרשו בחינת פנימיות ועצמות א״ס.

והענין בזה, דהנה, מבואר בארוכה בתו״ח[69] שאותיות (שעל ידם נתהוו כל הענינים שבעולם) נקראים סוסים, אלא שיש אותיות דקדושה שניתנו לישראל בשעת מ״ת, ועז״נ[70] לסוסתי ברכבי פרעה גו׳, אך יש גם אותיות דלעו״ז (דאת זה לעומת זה עשה האלקים[71]), שמהם בא ענין הגאוה דלעו״ז. ועל זה צריך להיות ענין המלחמה והנצחון, ועד שנעשה הנצחון דסוס ורוכבו רמה בים באופן שעליו נאמר (בשיעור חומש היומי דעשירי בשבט) ה׳ ילחם לכם ואתם תחרישון[72] (כפי שמבאר הצ״צ באור התורה[73]), דתחרישון הוא מלשון שתיקה, והו״ע ביטול מציאות האותיות, והיינו, שנעמדים במעמד ומצב שלמעלה מבחי׳ אותיות, אפילו למעלה מאותיות דתורה ומצוותי׳, ועאכו״כ שמתבטלת מציאות האותיות דלעו״ז, שזהו הפירוש דסוס ורוכבו רמה בים, רמה מלשון השלכה[74]. ועוד פירוש בזה[74], שרמה הוא מלשון התרוממות והעלאה, והיינו, שאין זה באופן של תחרישון, ביטול האותיות, אלא אדרבה, שמגביהים ומעלים את האותיות לדרגא נעלית יותר, לבחי׳ ים, עלמא דאתכסיא (בדרגא היותר נעלית)[75]. ומתווך הצ״צ[76], שיש לחבר ב׳ הפירושים, כי יש אותיות זכרים שלמעלה מאתעדל״ת, וא״כ י״ל שהגבי׳ אותיות דמחו״ד של התומ״צ ג״כ בבחי׳ זו (עכ״ל). והיינו, שהענין דאתם תחרישון הוא בנוגע לאותיות סתם, דכיון שיכולים לעכב ולבלבל את הגילויים שבאים באתערותא דלעילא שאין אתעדל״ת מגעת שם, לכן נאמר ואתם תחרישון (כמבואר בתו״א[77]). אבל יש דרגא נעלית יותר

---

67) בשלח טו, א.
68) תו״א סב, ג. סג, ג ואילך. תו״ח רלז, א. רנג, א ואילך [קסח, ד. קעח, ג ואילך].
69) רלז, סע״א [קסט, א] ואילך.
70) שה״ש א, ט.
71) קהלת ז, יד.
72) פרשתנו (בשלח) יד, יד.
73) פרשתנו (בשלח) ע׳ תקטו.
74) ראה פרש״י (ממכילתא) עה״פ. תו״א פרשתנו (בשלח) סג, סע״ג. תו״ח שם.
75) ראה תו״א שם סב, ד.
76) אוה״ת שם. שם ע׳ תקכב. וראה גם כרך ח ע׳ ב׳תתקסב.
77) שם סד, ג.

באותיות זכרים שהם למעלה מאתעדל״ת, ועז״נ סוס ורוכבו רמה בים, שמעלים את האותיות לבחי׳ היותר נעלית כו׳.

וביאור הענין בעבודת האדם (שהרי כל הענינים נעשים ע״י מעשינו ועבודתינו), בעבודת התפלה (שהרי ענין האותיות הו״ע המלכות, ומלכות הו״ע התפלה, ואני תפלה[78]), יובן ע״פ המבואר בסוף ספר המאמרים תרכ״ז לאדמו״ר מהר״ש[79] (שענינו לכתחילה אַריבער[80]), שהמלכות מתפללת ורוצה ליכלל בעצמות אא״ס, כמ״ש[81] למען יזמרך כבוד ולא ידום, דנהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה ולא שכיך[82], והיינו לפי שאין ערוך בחי׳ המלכות כמו שנעשית מקור לעולמות לגבי כמו שכלולה בעצמותו, וכמו שאין ערוך אור וזיו השמש שיוצא מהשמש להאיר על הארץ לגבי כמו שהוא כלול בשמש עצמו[83]. ועל זה היא התפלה דספירת המלכות, תפלה מלשון התופל[84], שהו״ע של התאחדות, והיינו, שמתבטלת ממציאותה הקודמת ומתעלית למעמד ומצב כמו שהיא במקורה ושרשה, ועד למעלה מכל ענין של מקור ושורש, שזהו״ע המלכות כפי שהיא בעצמות ומהות, כידוע ששרש המלכות הוא ברדל״א[85] (ולמעלה יותר), למעלה משרש כל הספירות, כמבואר בכ״מ[86], וגם ובמיוחד במאמרי כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע[87].

ט) **והנה** כאשר הקב״ה ממלא תפלות כל ישראל, ועאכו״כ התפלה דספירת המלכות, אזי נעשה קיום היעוד ונגלה כבוד הוי׳ גו׳[88], דאין כבוד אלא מלכות, כמארז״ל[89] כל מה שברא הקב״ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו שנאמר כו׳, ואומר[90] ה׳ ימלוך לעולם ועד, בגאולה האמיתית והשלימה, כיון שנצח ישראל מנצח במלחמה, והנצחון הוא באופן דפדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי[91], וכפי שמבאר

78) תהלים קט, ד. ראה זח״ג מט, ב. פע״ח שער התפלה בהקדמה. אוה״ת (יהל אור) לתהלים ע׳ רמט־רנ. סה״מ תרח״ץ ע׳ רלו.
79) ע׳ תנא [עב ואילך].
80) ראה אג״ק אדמו״ר מהוריי״צ ח״א ע׳ תריז.
81) תהלים ל, יג.
82) ראה זהר ח״ב קמ, א. ח״א קעח, ב. עז, ב. פו, ב.
83) ראה תניא פל״ג. שעהיוה״א פ״ג.
84) ראה תו״א ר״פ תרומה. סה״מ תש״ט ע׳ 79. וש״נ.
85) עץ חיים שער יג (שער א״א) פ״ב.
86) סה״מ תרפ״ד ע׳ ח ואילך. תרצ״ט ע׳ 18 ואילך. תש״ט ע׳ יב. ובכ״מ.
87) סה״מ עטר״ת ע׳ סה ואילך.
88) ישעי׳ מ, ה.
89) אבות ספ״ו.
90) פרשתנו (בשלח) טו, יח.
91) תהלים נה, יט.

אדמו״ר האמצעי בארוכה[92], שאמיתית הענין דפדה בשלום הוא באופן שלא שייך כל המציאות של מנגד, ולא שייך כל המציאות שיהי׳ ענין של קרב כו׳. וענין זה יהי׳ בימי מלכא משיחא, ששלום יהי׳ בימיו[93], ועד לשלום בתכלית השלימות, כמבואר בארוכה בכו״כ דרושי רבותינו נשיאינו עד לבעל ההילולא, ובמיוחד בדרוש ועבדי דוד מלך עליהם[94], בגאולה האמיתית והשלימה ע״י דוד מלכא משיחא, במהרה בימינו ממש.

92) ד״ה פדה בשלום — בשערי תשובה ח״א — פי״א.

93) ע״פ לשון הכתוב — דברי הימים־א כב, ט.

94) דשנת תרצ״ט ותש״ח (סה״מ תרצ״ט ע׳ 191 ואילך. ע׳ 195 ואילך. תש״ח ע׳ 225 ואילך).

הוספה

מכתב כללי

(תרגום מאידיש)

ב״ה, בימים שבין יו״ד וט״ו בשבט, ראש השנה לאילנות,
ה׳תשמ״ז. ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם

ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו מיום יו״ד שבט, יום ההילולא של כ״ק מו״ח אדמו״ר, עדיין „חי״ בזכרון הענין של נצחיות הנפש בכלל, ובפרט נצחיות נפשו של נשיא בישראל ואשר כל חייו בעולם הזה היו קשורים וחדורים בנצחיות התורה והמצוות, וביחוד, כיוון שבעל ההילולא הקים דור, ודורי דורות, של תלמידים וממשיכים ההולכים בדרכיו,

---

ט״ו בשבט: **אין אומרים בו תחנון** (שו״ע או״ח סקל״א ס״ו), **ומנהג ישראל לאכול פירות האילן ביום זה — מג״א שם ס״ק טז. השלמה לשו״ע אדה״ז (לבעהמ״ס דברי נחמי׳) שם ס״ח. [ויש נוהגים לומר ליקוטים מתנ״ך וזהר כו׳ (נדפסו בס׳ פרי עץ הדר — ויניציאה, תפ״ח. וכמ״פ לאח״ז). — ולא ראיתי במדינותינו נוהגים כן]. — וראה אנציקלופדי׳ תלמודית ערך חמשה עשר בשבט ס״ד.** וש״נ.

ראש השנה לאילנות: **משנה ריש מסכת ר״ה (כדעת ב״ה, שהלכה כמותן). ראה — בנדו״ד — רמב״ם הל׳ תרומות פ״ה הי״א. הל׳ מעשר שני פ״א ה״ב). וראה לקוטי לוי״צ אגרות ע׳ תיג־ד.**

לאילנות: **כן הוא בכ״מ. במשנה שם:** לאילן (**וראה לקוטי לוי״צ שם אודות הגימטריא ד„אילן״ — „אילן״, ולא „אילנות״) — נת׳ בהתוועדות ש״פ יתרו ה׳תשמ״ה בסופה [התוועדויות תשמ״ה ח״ב ע׳ 1225 ואילך].**

שבט, יום ההילולא של כ״ק מו״ח אדמו״ר: **השייכות דחודש שבט לבעל ההילולא — ראה לקו״ש חכ״ו ע׳ 93 ואילך (ושם ע׳ 90 ואילך). ובארוכה ראה שיחות: ש״פ שמות מבה״ח שבט ה׳תשמ״ו ס״א־ב; ש״פ וארא ר״ח שבט ה׳תשמ״ו. ש״פ וארא ר״ח שבט שנה זו [התוועדויות (קה״ת) תשמ״ו ח״ב ע׳ 332 ואילך; ע׳ 382 ואילך; תשמ״ז ח״ב ע׳ 317 ואילך]. וש״נ.**

ההילולא: **ראה אגה״ק סי׳ ז״ך וביאורו וסי׳ כת. סידור שער הל״ג בעומר (דש, ב־ג [תמה, סע״ד]). אוה״ת נ״ך כרך ב (ע׳ תתקנד ואילך). ד״ה להבין ענין ל״ג בעומר בתו״ח שמות (רחץ [רז], ב ואילך). ד״ה להבין ענין הילולא דרשב״י בסה״מ תקס״ד (ע׳ קד), מאמרי אדהאמ״צ ויקרא ח״ב (ע׳ תרסו ואילך), תרנ״ד (ע׳ רסא ואילך), תרע״ח (ע׳ רצא ואילך), עטר״ת (ע׳ תיג ואילך). ד״ה ואתם הדבקים תרפ״ו (ע׳ רכב ואילך). ועוד.**

נשיא .. כל חייו .. וחדורים .. התורה והמצוות: **כנודע שחיי הצדיק אינם חיים בשריים כ״א חיים רוחניים שהם אמונה ויראה ואהבה — אגה״ק ביאור לסי׳ ז״ך (קמו, ב).**

תלמידים .. ההולכים בדרכיו: **ובלשון אדה״ז באגה״ק סי׳ ז״ך (קמו, א): בראותו ילדיו מעשה ידיו בקרבו יקדישו שמו יתברך אשר יתגדל ויתקדש כאשר נלך בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס״ו.**

ובמיוחד כאשר המטרה העיקרית של עבודתו ופעילותו היתה הפצת התורה (הנגלית והפנימית) והמצוות בחוגים הרחבים ביותר של יהודים בכל מקום, עד שהדבר יקיף את כל יהודי ואת כלל היהודים, בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו, בלי יוצא מן הכלל, ואדרבה: „כולנו כאחד״, ובאופן של „עמדו הכן כולכם״ ולומר לה׳: „נעשה ונשמע״ — את כל המצוות ואת כל התורה כולה, לנצח.

לפיכך, מופנית ההצעה והבקשה הכפולה דלהלן לכל אחד ואחת, יהודים בכל מקום שהם, ובהקדמה:

כל שנה, ומשנה לשנה, ביום הילולא, צריכים להיות, ונהיים, כל עניני בעל ההילולא, לא רק נמשכים, כי אם, ובעיקר, מתחדשים ביתר שאת וביתר עוז, כפי שצריכים להיות כל עניני הטוב והקדושה, כפי ההוראה „מעלין בקודש״, ובפרט בענינים כלליים ועיקריים.

ההתחדשות היא גם בענינים שכבר היו מקודם, אלא שלפני כן לא היה הענין דבר עיקרי, או לא באותה הדגשה כפי שהיא מתבטאת באופן המחודש. וממילא מעוררת ההתחדשות, אצל אנשים בכלל, ואצל יהודים בפרט, כוחות רעננים, המתבטאים גם במעשה בפועל, והרי „המעשה הוא העיקר״. כך נעשים

עבודתו .. היתה הפצת התורה: להעיר מאו״ת להה״מ (הוצאת קה״ת) קז, סע״ג [ע׳ תנח] ואילך (בהוצאת קה״ת תש״מ ואילך — סתמ״א): ויש צדיקים העומדים בפרץ .. נקראים שומרי תורה.

בנערינו .. ובבנותינו: ע״פ לשון הכתוב — בא יו״ד, ט.

כולנו כאחד: אשר עי״ז נעשה „ברכנו אבינו״ — ברכת „שים שלום״ בסוף תפלת העמידה. וראה תניא פרק לב.

עמדו הכן כולכם: לשון כ״ק מו״ח אדמו״ר במכתבו בקשר ליום הסתלקות־הילולא של אביו (כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נ״ע) — נדפס בקונטרס ל״ו בתחילתו (סה״מ קונטרסים ח״ב שצז, ב). אגרות־קודש שלו ח״ד ע׳ רעח־ט. וראה לקו״ש ח״ו ע׳ 4־283.

נעשה ונשמע: משפטים כד, ז. וראה שבת פח, א.

כל שנה .. הילולא .. מתחדשים: שהרי נוסף לזה שבכל השנה כולה „תלמידי חכמים אין להם מנוחה כו׳ בעוה״ב״ (ברכות בסופה. וש״נ) — י״ל שביום ההילולא ניתוסף עילוי שבאין ערוך. וכמובן מאמירת קדיש אז: דאיתא בכתבי האריז״ל (שער הכוונות ענין הקדיש. פע״ח שער ו ספ״א בהגה״ה. סידור האריז״ל קודם עלינו. ועוד. הובא בשיורי ברכה (להחיד״א) לשו״ע יו״ד סו״ס שעו) שאמירת הקדיש שייך ג״כ לעליית הנשמה ממדריגה למדריגה בג״ע זה עצמו. ועפ״ז י״ל, אשר בסיום אמירת הקדיש די״א חודש מסתיים סדר עליות זה ומתחיל סדר חדש בעליות הנשמה בג״ע זה גופא, ואמירת קדיש ביום היאָרצייט בכל שנה — ה״ז מפני עליית הנשמה אז לדרגא נעלית שבאין ערוך. ואכ״מ.

מעלין בקודש: ברכות כח, א. וש״נ. ירושלמי בכורים פ״ג ה״ג.

המעשה הוא העיקר: אבות פ״א מי״ז. תקו״ז תנ״ב (פז, סע״א). ת״ס (צג, ב). ת״ע (קלג, ב. קלד, א).

הענינים המחודשים (גם אם אינם חדשים) „כחדשים״, ועד לכדי התחדשות העושה אותם „חדשים״ ממש.

* * *

טבע האדם, כפי שברא אותו הקב״ה, הוא שתופעה יום־יומית, או אפילו תופעה שאינה תכופה אלא שהיא באה יחד עם, או בתוך, ענינים אחרים, ולא כדבר עיקרי — הרי אין היא מעוררת תשומת לב מיוחדת, גם אם הענין כשלעצמו יהיה חשוב ככל שיהיה.

שונה הדבר כאשר הדבר מופיע כדבר עיקרי, ובתוספת הדגשה מתאימה, שאז ההתייחסות אליו וההיענות הם באופן אחר לגמרי.

ובנוגע אלינו — ענין שכבר דובר עליו בעבר, אבל לא במלוא ההדגשה הנדרשת כשמדובר בדבר עיקרי בחיי יום יום:

לעשות כל בית יהודי ל„מקדש מעט״, כפי שהדבר רמוז בציוויו והבטחתו של הקב״ה: „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם״, כהדגשת חכמינו ז״ל שלא נאמר „ושכנתי בתוכו״ (לשון יחיד: במקדש), אלא „בתוכם״ (לשון רבים) — בכל אחד ואחת, ב„לבבך״, „נפשך״, „מאודך־ממונך״, בכל בית יהודי.

במלים פשוטות: באים לבטא במלוא ההדגשה כי יש לעשות את הענין של „ושכנתי בתוכם״ — לדבר עיקרי, ולהתמסר לכך בפועל בהשתדלות הגדולה ביותר, במחשבה דיבור ומעשה, לשם הבאת הדבר להגשמה מעשית במדה המלאה ביותר.

כחדשים ... חדשים ממש: ראה ספרי ופרש״י עה״פ ואתחנן ו, ו. שו״ע אדה״ז או״ח סס״א ס״ב. פרש״י עה״פ תבוא כו, טז. יתרו יט, א. עקב יא, יג.

התחדשות העושה אותם „חדשים״ ממש: להעיר מהשינוי דבנין הורדוס בביהמ״ק השני — שמי שלא ראהו לא ראה בנין נאה מימיו (ב״ב ד, א. וראה ג״כ סוכה נא, ב).

מקדש מעט: ראה יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

בציוויו והבטחתו: דציוויים שבתורה הם (גם) לשון עתיד והבטחה (תו״א ס״פ תשא; או״ת להה״מ הוספות סי״ב [כח (ע׳ שכא)] (וש״נ); סה״מ תרכ״ו ע׳ קיב [צד] ואילך: תר״ל ע׳ קמ [ח״א ע׳ שכג] ואילך; שם ס״ע קמח ואילך [ע׳ שמא] — בנוגע ל„ואהבת״). ובלקו״ת במדבר יג, ג: כי העתיד והציווי שניהם משמשין בלשון אחד.

ועשו לי מקדש: תרומה כה, ח.

ועשו לי מקדש .. בכל בית יהודי: ראה פרש״י עה״פ: ועשו לשמי בית קדושה. ד״ה ועשו לי מקדש תרפ״ה (סה״מ תרפ״ה ע׳ קעט).

כהדגשת חכמינו ז״ל: בלקו״ת ר״פ נשא (כ, סע״ב) הביאו בשם „ארז״ל״. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ״ו קרוב לתחילתו (ד״ה ושני פסוקים — סט, ב). אלשיך עה״פ תרומה כה, ח קרוב לסופו (ד״ה עוד יתכן — פט, א). של״ה סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב. וראה גם ד״ה היושבת בגנים תש״ח (ע׳ 132 ואילך). ד״ה באתי לגני דההילולא בתחילתו. ועוד.

ביתר בהירות ויתר פירוט: ה„מקדש מעט״ — „ושכנתי בתוכם״ — בלבו של כל יהודי ובכל בית יהודי, יהוו השתקפות ובבואה, כביכול, של המקדש הכללי, שכלל בתוכו, ושימש בזה מקור לכל העולם, את כל שלושת העמודים שעליהם העולם עומד: תורה, עבודה וגמילות חסדים.

תורה — **מודגשת בפרט הראשון של „ועשו לי מקדש״ — בהציווי: „ועשו ארון וגו׳ ונתת אל הארון את העדות״ (התורה) — בקודש הקדשים של המשכן והמקדש,**

ותיכף **לאחר שהושלמה התורה (שבכתב) — בא הציווי והקיום של: „ושמתם אותו (את ספר התורה) מצד ארון ברית ה׳״ — בקודש הקדשים.**

עבודה — **„ביתי בית תפלה יקרא״ ו„זה שער השמים״, כל התפילות מכוונות ועולות דרך בית המקדש (וקודש הקדשים).**

המקדש הכללי, שכלל בתוכו .. כל שלושת העמודים: **ראה (ע״ד החסידות) אוה״ת דרושים לפ׳ זכור (ס״ע א׳תשפ ואילך).**

שלושת העמודים .. תורה, עבודה וגמילות חסדים: **אבות פ״א מ״ב. וראה לקו״ת שלח מט, ב. ד״ה על שלשה דברים ה׳ש״ת (ע׳ 160 ואילך).**

עבודה: **תפלה, שבמקום קרבנות תיקנוה (ברכות כו, א־ב. זח״ב כ, ב), ונקראת עבודה (תענית ב, א. רמב״ם הל׳ תפלה בתחלתו. סהמ״צ מ״ע ה (וראה שיחת ש״פ בחוקותי ה׳תשד״מ [התוועדויות תשד״מ ח״ג ע׳ 1754 ואילך]). רבינו יונה באבות שם).**

בפרט הראשון של „ועשו לי מקדש״: **כי „זה הכלל („ועשו לי מקדש״) כולל מינים רבים שהם המנורה והשולחן והמזבח וזולתם כולם מחלקי המקדש והכל יקרא מקדש וכו״ — סהמ״צ להרמב״ם מ״ע כ (וראה שם שרש יב — מהשיעורים בלימוד הרמב״ם דימים אלו) — אלא שהרמב״ם לא מנה הארון בין „חלקי המקדש״, וכמשנ״ת במק״א. וראה לקו״ש חי״א ע׳ 116 ואילך. חכ״א ע׳ 252 ואילך.**

בפרט הראשון .. „ועשו ארון: **ראה רמב״ן עה״פ תרומה כה, כב: עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון .. על כן הקדים הארון והכפורת בכאן. וראה לקו״ש ח״ד ע׳ 1346 ובהערות שם. חי״א שם.**

„ועשו ארון גו׳ .. את העדות״: **תרומה כה, יו״ד. שם, טז.**

התורה: **פרש״י עה״פ.**

ותיכף .. ברית ה׳: **וילך לא, כד־כו. ולהעיר אשר מקום הסנהדרין גדולה הי׳ בלשכת הגזית ורק שם היתה בתקפה (רמב״ם הל׳ סנהדרין פי״ד הי״א־יב).**

תיכף: **כי באותו היום שיצא (משה) מן העולם כתב (וסיים) הס״ת (ב״ב טו, א. דב״ר פ״ט, ט. מדרש תהלים צ, א. פסיקתא דר״כ פיסקא וזאת הברכה. הובא בהקדמת הרמב״ם לפיה״מ (ולס׳ היד)).**

ביתי בית תפלה יקרא: **ישעי׳ נו, ז.**

„זה שער השמים״, כל התפלות .. ועולות: **ויצא כח, יז ובפרש״י.**

כל התפלות מכוונות .. בית המקדש (וקודש הקדשים): **להעיר מברכות ל, א: הי׳ עומד בירושלים יכוין את לבו כנגד בית המקדש כו׳ הי׳ עומד בבית המקדש יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים כו׳. רמב״ם הל׳ תפלה פ״ה ה״ג. טושו״ע (ודאדה״ז) או״ח סצ״ד ס״א־ב.**

ובירושלמי ברכות פ״ד ה״ה — בסוף הענין — מוסיף ומסיים: הה״ד כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים.

והרי „ועשו לי מקדש" בכלל הוא שיהא „בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות", כפי שמסביר הרמב"ם, והכוונה והתוכן הפנימי של הקרבן הוא — „אדם כי יקריב מכם קרבן לה'", להתקרב אל ה', עד לידי הקרבת חלבו ודמו, תפלה במסירת הרצון והנפש.

גמילות חסדים — כפי הציווי הפרטי שמיד לאחר „ועשו ארון" (ופרטיו): „ועשית שולחן גו' ונתת על השולחן לחם", שבית המקדש היה המקום שממנו השפיע הקב"ה את כל חסדיו מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, בשביל העולם בכלל ובשביל בני ישראל במיוחד.

* * *

בכל האמור קיים ציוויו של ה': „והלכת בדרכיו", כשם שה' גומל חסדים, כך, כביכול, תהיה אתה גומל חסדים וכו'. ה„מקדש מעט" שבכל בית יהודי צריך לגלם בתוכו את כל שלושת העמודים האמורים:

הרמב"ם: ריש הל' בית הבחירה.

והתוכן הפנימי של הקרבן: ראה לקו"ת ויקרא ד"ה אדם כי יקריב. ד"ה באתי לגני דההילולא פ"ב. ועוד.

אדם כי יקריב: ויקרא א, ב. וידועה תורת אדה"ז עה"פ (בקונ' לימוד החסידות ע' 20).

קרבן .. להתקרב: ראה ספר הבהיר סי' מו (קט). הובא ברקאנטי עה"פ בראשית ד, ג (טז, א); של"ה ריא, ב. זח"ג ה, רע"א (הובא בשל"ה שם). וראה פע"ח שער התפלה פ"ה. בחיי ורמב"ן עה"פ ויקרא א, ט.

הקרבת חלבו ודמו: ראה לקו"ת פינחס עז, ג ואילך. ד"ה כי חסד חפצתי תרצ"ט (ע' 238 ואילך). ועוד.

ועשית שלחן גו' .. לחם: תרומה כה, כג. שם, ל.

שלחן .. חסדיו: ראה ב"ב כה, ב: הרוצה .. שיעשיר יצפין, וסימנך שלחן בצפון (היינו עושר, שיעריך שולחנו מחמת עושרו — רבינו גרשום שם). תקו"ז תכ"ד (סט, ב). שו"ע אדה"ז או"ח סצ"ד ס"ג. וש"נ. וראה תיב"ע לפקודי מ, ד (הובא בחדא"ג מהרש"א לב"ב שם).

שבית המקדש .. השפיע הקב"ה .. חסדיו: ראה אדר"נ פ"ד, ד: על העבודה כיצד, כל זמן שעבודת ביהמ"ק קיימת העולם מתברך על יושביו וגשמים יורדין בזמנו כו'.

בשביל העולם בכלל: כמארז"ל (במדב"ר פ"א, ג. וראה גם ויק"ר פ"א, יא. שהש"ר פ"ב, ג (ה)) אילו היו אומות העולם יודעים מה הי' המקדש יפה להם קסטריות (גזוזטראות — פי' וגירסת הערוך, הובא במת"כ לויק"ר ובמדב"ר שם: או מצור למחנה של אנשי מלחמה — פי' מהרז"ו לויק"ר שם) היו מקיפים אותו כדי לשומרו כו'.

והלכת בדרכיו: תבוא כח, ט. רמב"ם הל' דיעות פ"א ה"ה־ו. סהמ"צ מ"ע ח (ועד"ז במנין המצות שבריש ספרו). — מהשיעורים בלימוד הרמב"ם דימים אלו. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ג. ובסהמ"צ שם: „וכבר נכפל זה הציווי ואמר ללכת בכל דרכיו (עקב יא, כב. ספרי (הובא בפרש"י) שם) .. וכבר נכפל זה הענין בלשון אחר אחרי ה' אלקיכם תלכו" (ראה יג, ה. סוטה יד, א). ולהעיר מפרש"י ראה שם. וע"ע מכילתא עה"פ בשלח טו, ב. שבת קלג, ב.

תורה: — **„בית שמגדלין בו תורה״, בית שבו לומדים תורה בקביעות, ובאופן של „מגדלין״, גדלות בכמות ובאיכות, כולל גם שהבית יהיה „בית מלא ספרים״, שהספרים לא ישארו על המדף או בארון, אלא שכל הבית יהיה** ממולא **ב(תוכנם של) הספרים.**

תפלה: — **„בית שמגדלין בו תפלה״, החל מפתיחת היום ב„מודה אני לפניך מלך״ ועד ל„השכיבנו אבינו לשלום״ בקריאת שמע שעל המטה.**

התפלה היא בצבור בבית הכנסת, אבל מיד **שיתעורר משנתו על** מטתו **— יקום ויאמר: מודה אני וכו׳, והיום מסתיים בקריאת־שמע שעל** המטה**, וביניהם כמה תפלות וברכות, ברכות לפני המזון ולאחרי המזון וכו׳.**

גמילות חסדים: **— נוסף לקופת הצדקה שבבית, הרי זה בית שמקיימים בו הכנסת אורחים, גמילות חסדים בנפשו בגופו ובממונו ליחידים ולכלל, תמיכת והחזקת מוסדות תורה, בתי כנסיות לתפלה, ומוסדות צדקה וחסד וכו׳.**

בית כזה — „מקדש מעט״ — נמשל, כביכול, ל„מקדש אד׳ כוננו ידיך״ (בפרשת השבוע), הקשור בפסוק הבא מיד לאחריו: „ה׳ ימלוך לעולם ועד״,

זהו בית ש„מודה אני לפניך מלך״ חודר בכל עניני הבית ומהווה נקודת מוקד יסודית להנהגת הבית ובני הבית של כל היום, „לעולם ועד״.

ודאי ישנם כל שלושת העניינים האמורים — תורה, תפלה וצדקה — בבתי

בית שמגדלין בו תורה .. תפלה: **ראה מגילה כז, רע״א.**

בית .. בקביעות: **דבית ענינו התיישבות וקביעות — ראה שמואל ב ז, ה־ז (בית לגבי אהל). מפרשים (חדא״ג מהרש״א, עיון יעקב לע״י, ועוד) לפסחים פח, א (בית לגבי הר ושדה).**

תורה בקביעות: **ראה לקו״ש חי״ב ע׳ 229 ובהערה שם ד״ה קבוע. — ולא רק קביעות בזמן, כ״א גם קביעות בנפש — לקו״ד כרך א ז, א [ע׳ יג. סה״ש תרצ״ג ע׳ 100].**

בית מלא ספרים: **ע״ד מארז״ל — ירושלמי סנהדרין פ״י ה״א. תנחומא קרח ב. במדב״ר פי״ח, ג.**

שכל הבית יהי׳ ממולא: **ואף שבבית צ״ל כלים ויש כותלי הבית וכו׳ — הוא ע״ד ההלכה (שבת צג, סע״ב. רמב״ם הל׳ שבת ספי״ח) דפטור (אף) על הכלי. וראה לקו״ש חי״ג ע׳ 275 ובהערות 11־10 שם.**

מיד שיתעורר משנתו .. יקום ויאמר: מודה אני: **רמ״א או״ח ס״א סוף ס״א (ובבאר היטב שם). שו״ע אדה״ז שם מהדו״ק ס״א ס״א. שם ס״ה. מהדו״ב ס״א ס״ד. שם ס״ו. סידור אדה״ז לפני „מודה אני״. ולהעיר מכש״ט (הוצאת קה״ת) סרי״ב (כז, ג־ד) ע״ד גודל ענין דיבור הראשון בקומו משנתו ואיך שהוא משפיע על כל היום.**

גמילות חסדים בנפשו בגופו ובממונו: **ראה סוכה מט, ב. פרש״י ורבינו יונה לאבות פ״א מ״ב. ד״ה אשר ברא והמשכו ד״ה כל הנהנה תרפ״ט פ״ד ואילך ופ״ח ואילך (סה״מ קונטרסים ח״א כג, א ואילך [סה״מ תרפ״ט ע׳ 90 [קלב]]).**

בפרשת השבוע: **בשלח טו, יז.**

בפסוק הבא מיד לאחריו: **שם, יח. וראה להלן הערה ד״ה מקדש אד׳.**

שמודה אני .. חודר: **ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות ס״ט.**

לעולם ועד: **להעיר מתניא פכ״ה: ויחוד זה (שע״י עבודת האדם) למעלה הוא נצחי לעולם ועד.**

היהודיים, אך אין הדבר דומה למצב שבו עושים אותם לעיקר ויסוד של כל עניני הבית.

ומאחר שהקב"ה דורש מן האדם לעשות לפי כוחו – מובן שמה שהקב"ה דורש מכל יהודי, איש או אשה, הרי זה לגמרי במסגרת כוחותיו ואפשרויותיו לבצע. אבל בד בבד דורש הקב"ה שכל אחד ואחת ינצל את כוחותיהם בכל מלוא המדה. בפרט ע"פ המאמר הידוע שלא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה (כלומר, מיותר ובלחי ניתן לניצול), והוא מצפה לפיכך שהכוחות אשר הוא מעניק ינוצלו במלוא המדה.

בכך נכללים גם הכוחות שהקב"ה מעניק ליהודי לקיים את הציווי „להעלות בקודש" – לא להסתפק במצב שבהווה, יהיה טוב ככל שיהיה, כי אם ללכת „מחיל אל חיל", לעלות ולהתעלות יותר ויותר, מזמן לזמן ומיום ליום, בכל העניינים של טוב וקדושה.

* * *

וכאן גם הקשר לראש השנה לאילנות, הלקח ממנו:

התורה אומרת „כי האדם עץ השדה", האדם נמשל לאילן. סימן לעץ חי הוא, שהוא צומח כל העת, ותכליתו של כל עץ היא להוציא פירות טובים ופירי פירות, רבים יותר ככל האפשר וטובים יותר ככל האפשר.

הקב"ה דורש .. לפי כוחו: במדב"ר פי"ב, ג.

בכל מלוא המדה: ראה כתובות סז, רע"א.

המאמר הידוע: שבת עז, ב.

שהכוחות אשר הוא מעניק: כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל (עקב ח, יח). ובפרט מילוי התפקיד אשר בשבילו נברא.

מחיל אל חיל: לשון הכתוב – תהלים פד, ח. וראה ברכות בסופה. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א. וש"נ.

כי האדם עץ השדה: שופטים כ, יט. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1114 ואילך. ח"ו ע' 308-9. חט"ז ע' 529 ואילך. חכ"ד ע' 115 ואילך.

האדם נמשל לאילן: בתענית (ז, א) איתא שקאי על תלמיד חכם; ועפמשנ"ת במש"נ (ישעי' נד, יג) „וכל בניך לימודי ה'" (ראה ד"ה וכל בניך תרפ"ט, נדפס בסה"מ קונטרסים ח"א טז, ב ואילך [סה"מ תרפ"ט ע' 71 [קיא]]) – הרי כל בניך כפשוטו, כאו"א מישראל בכלל זה. והרי כאו"א מחוייב לנהוג במנהגי ר"ה לאילנות.

לעץ חי .. צומח כל העת: להעיר מירושלמי סוכה פ"ג ה"א.

ותכליתו של כל עץ .. להוציא פירות טובים: כמש"נ (בראשית א, יא) „עץ פרי עושה פרי למינו אשר זרעו בו". אלא שעברה האדמה (וי"א שהוסיפה) ועשתה אילני סרק (ירושלמי כלאים פ"א ה"ז ובפ"מ שם. וראה לקו"ש חט"ז ע' 530 בשוה"ג). וראה להלן הערה ד"ה ארצנו תתן יבולה.

ופירי פירות: כי הם פירות כאלה שנמצא בהם הזרע והגרעין שמהם יצמחו אילנות ופירות כמותם. ראה פרש"י עה"פ בראשית שם.

נדרש מיהודי שיפעל באופן של צמיחה מתמדת, מוסיף והולך בכל **עניני טוב, המתבטאים וקשורים בשלושת העמודים, תורה, תפלה וגמילות חסדים (מצוות),**

וכיוון שכל העניינים האלה קשורים עם הקב״ה, אין סוף ברוך הוא, הרי ממילא גם הם אין־סופיים, ותמיד יש מקום להוסיף בהם,

וגם להוספה ולעליה העניק הקב״ה את כל הכוחות הנחוצים, כאמור, ויותר מכך: לעשות ולפעול בכל האמור בשמחה ובטוב לבב.

* * *

ויהי רצון, שכל אחד ואחת יצליחו בכל האמור, שעל ידי כך יחישו עוד יותר את בנין בית המקדש, הרמוז בפסוק „מקדש אד׳ כוננו ידיך״, בביאת משיח צדקנו, כאשר יקויים „ה׳ ימלוך לעולם ועד״,

ויקויימו במלואם היעודים: רצית השם ארצך, ארצנו תתן יבולה, לשכון כבוד בארצנו, משום שיקויים: הראנו ה׳ חסדך, וישעך תתן לנו (חסדך שלך **וישעך** שלך**), ובאופן של „הראנו״, „וראו כל בשר״ — לעיני בשר ממש.**

בכבוד ובברכה

ובברכת הצלחה בכל האמור

/ מקום החתימה /

וגמילות חסדים (מצוות): **דכל המצוות נקראות בשם צדקה — ראה תניא פל״ז (מח, ב). תו״א מקץ לח, ג. מב, ג. לקו״ת בשלח ב, א. שה״ש מד, ג. מאמרי אדהאמ״צ ויקרא ח״ב ס״ע עדרת. וש״נ.**

שכל הענינים האלה .. אין־סופיים: **ראה תהלים קיט, צו: רחבה מצותך מאד (ובמפרשים). וראה יהל אור להצ״צ עה״פ (ע׳ תעא). אוה״ת בראשית (כרך ג) תקה, ב ואילך. לקו״א להה״מ סקע״ט (מו, סע״ג [ע׳ קצב] ואילך).**

מקדש אד׳ .. כאשר יקויים ה׳ ימלוך: **ראה פרש״י עה״פ: המקדש אשר כוננו ידיך .. בשתי ידים, ואימתי יבנה בשתי ידים — בזמן** שה׳ ימלוך לעולם ועד, **לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו.**

רצית השם ארצך: **תהלים פה, ב. ולהעיר מהשייכות המיוחדת דפסוק זה ל(שנה זו)שנת השמיטה — ע״פ מדרש תהלים עה״פ: זש״ה (עקב יא, יב) ארץ אשר ה׳ אלקיך דורש אותה, הקב״ה הופך ומהפך ומסתכל ונותן עיניו בה עד שתרצה מעשי׳ להקב״ה .. עשו את השמיטין .. אותה שעה היא מרצה מעשי׳ להקב״ה .. לכך רצית ה׳ ארצך.**

ארצנו תתן יבולה: **תהלים שם, יג. — ולע״ל אף אילני סרק עתידין לעשות פירות (תו״כ עה״פ בחוקותי כו, ד). ובזה יתתקן מה שעברה האדמה ועשתה אילני סרק (הערה דלעיל ד״ה ותכליתו). וראה לקו״ש חט״ז ע׳ 531 הערה ד״ה אילני סרק.**

לשכון כבוד בארצנו: **תהלים שם, יו״ד. וראה מכתב י״א ניסן ה׳תשמ״ו בסופו בהערה (הגש״פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים (קה״ת תשמ״ז) ע׳ תתצד).**

הראנו ה׳ חסדך: **תהלים שם, ח. וראה הערות למכתב הנ״ל שם. שיחת כ״ו ניסן (בהיחידות), ושבעה עשר בתמוז ה׳תשמ״ו [התוועדויות תשמ״ו ח״ג ע׳ 219 ואילך; ח״ד ע׳ 122 ואילך]. ועוד.**

וראו כל בשר: **ישעי׳ מ, ה.**

מכתב לילדי ישראל שיחיו

(תרגום מאידיש)

ב"ה, בימים שבין יו"ד שבט, יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר,
וט"ו בשבט, ראש השנה לאילנות,
ה'תשמ"ז. ברוקלין, נ.י.

לכל ילדי ישראל
בכל מקום שהם

השם עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנוסף למכתב הכללי והכולל – באה כאן בפרט ההצעה והבקשה הכפולה אל כל אחד מכם, ילד וילדה, לעשות מן החדר שלכם, המטה, השולחן וכו' – „בית" של תורה, תפלה וגמילות חסדים: ללמוד בו כל יום תורה, לומר תפלה להשם, לתת צדקה בקופת־צדקה (לבד משבת ויום טוב), וכיוצא בזה.

ולכל אחד מכם יהיה סידור (תפלה) משלו, חומש (או ספר אחר של תורה) משלו, וכן להבדיל, קופת־צדקה משלו.

[ולרשום – על הדף שלפני התחלת הסידור או הספר – „להשם הארץ ומלואה" (או בראשי־תיבות: „לה"ו") ואת השם שלו, כמנהג ישראל. ואם אפשר – גם על קופת־הצדקה].

* * *

והשי"ת יברך ויצליח את כל אחד מכם „לצמוח" לגדול ולהתעלות בתורה ותפלה וגמילות חסדים ומצות – בהתאם להרמז של ראש השנה לאילנות, ולהביא במשך כל השנה הרבה פירות טובים (מעשים טובים),

– כפי ברכותיו הרבות של כ"ק מו"ח אדמו"ר,

ושתעשו את כל זה בבריאות טובה ובשמחה.

בברכת הצלחה רבה בכל זה

/ מקום החתימה /

בס"ד. חלק משיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים מבה"ח וער"ח אדר ה'תשמ"ז — ע"ד ההשתדלות שכל ילדי ישראל שי' יעשו בית תורה, תפלה וגמ"ח —

בהמשך למכתב הכללי המיוחד לכל ילדי ישראל שי' – באתי לעורר ולזרז עוד הפעם בבקשה כפולה בנוגע לתוכן המכתב, שכל אחד ואחת מילדי ישראל, בכל מקום שהם, יעשה מחדרו הפרטי, מטתו ושולחנו כו' – „מקדש מעט"[1], „בית" של תורה, תפלה וגמילות חסדים:

בחדרו של כל ילד וילדה – יניחו, במקום חשוב ובולט ונראה לעין, חומש (או ספר אחר של תורה), סידור, וכן (להבדיל) קופת צדקה.

וכדאי שהחומש הסידור וקופת הצדקה יהיו שלהם דוקא, וגם ירשמו את שמם (הילדים בעצמם, או ההורים) על הדף שלפני התחלת הסידור או החומש, ואם אפשר – גם על קופת הצדקה, וכמנהג ישראל – ירשמו לפנ"ז „לה' הארץ ומלואה"[2] (או בראשי־תיבות: לה"ו).

ובודאי אין צורך להאריך בגודל התועלת שבדבר –

הן בנוגע לעצם העובדה שבחדרו של כל ילד וילדה ישנם ג' הדברים דתורה תפלה וגמילות־חסדים,

ועוד ועיקר – שעי"ז יתוסף בלימוד התורה בחומש (וכיו"ב) ובתפלה לה' מידי יום ביומו, ובימות החול – גם בנתינת הצדקה, וכל זה – בחיות וחביבות מיוחדת, מכיון שנעשה בחומש סידור וקופת־צדקה המיוחדים, שייכים להם, כטבעם של ילדים,

והן בנוגע לרשימת שמם של הילדים, לאחרי „לה' הארץ ומלואה" – שעי"ז (א) מזכירים ומדגישים את השם היהודי של כאו"א מילדי ישראל, גם לאלו שלעת־עתה עדיין אינם מרבים להשתמש בשמם היהודי, (ב) ועיקר: מחנכים את ילדי ישראל ומחדירים במוחם ולבם שכל חפץ שלהם קשור עם הקב"ה, „לה' הארץ ומלואה".

* * *

ובקשה מיוחדת וכפולה – להורים, מחנכים ומחנכות, מדריכים ומדריכות, מנהלי מוסדות חינוך וכיו"ב שי':

נוסף לכך שהם עצמם, בתוככי כל בני ובנות ישראל, צריכים לעשות מביתם הפרטי בית תורה תפלה וגמ"ח, כמבואר בארוכה במכתב הכללי והכולל –

מוטלת עליהם האחריות, ביחד עם הזכות הכי גדולה, להשפיע ולפעול על הילדים והילדות שיעשו כל הנ"ל.

וכדי להדגיש ולהבליט את החשיבות המיוחדת בפעולתם של הילדים – באה בקשה הנ"ל בשני מכתבים:

מכתב א', בארוכה ובפרטיות – אל בני ובנות ישראל, שאצלם, ענינים אלו הם מעיקר הדין; ומכתב א', בקיצור ונקודה – לכל ילדי ישראל, שאצלם, ענינים אלו הם מצד חינוך,

---

1) ראה יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.
2) תהלים כד, א.

אבל הובטחנו[3] **„חנוך לנער על פי דרכו (שעי"ז) גם כי יזקין לא יסור ממנה".**

וזה מגדיל **ביתר שאת ויתר עוז זכות המחנכים וגם** אחריותם **— כיון שנוגע** לכל משך ימי חייו **של המחונך/כת.**

ובקשתי כפולה — כאמור — שההורים, המורים והמדריכים כו', יעוררו וישפיעו על הילדים בכל הנ"ל,

ועוד, וגם זה עיקר — שיסבירו להילדים את המבואר ומפורש **בספרי קדמונינו גדולי ישראל (ומשם צומצם ונעתק תוכן המכתב הארוך, שנקודתו) — שבית המקדש הכללי כולל את ג' הדברים שעליהם העולם עומד, תורה תפלה וגמ"ח, ומעין זה צריך להיות גם בביתו וד' אמותיו של כאו"א מישראל, „מנער ועד זקן טף ונשים"**[4]**,**

ובודאי ימצאו את הסגנון והאותיות המתאימים לפי־ערך שכלם והבנתם של הילדים וגילם.

וכדאי **שהמדריכים והמדריכות שי' ישאלו את הילדים והילדות שי':** הַמשתמשים **בסידור, חומש וקופת הצדקה שלהם —**

מזמן לזמן **ובפרט —** ביומין זכאין.

* * *

בטח יפרסמו בקשה כפולה זו בכל מקום ומקום, ובמיוחד בין אלה שיש להם השפעה חשובה בענין החינוך,

ותקוותי חזקה שיתקבלו הדברים, ויפעלו פעולתם,

ובודאי יצליחו בכל זה בהצלחה רבה ומופלגה — כפי שרואים במוחש בתקופה האחרונה את מדת ההצלחה בפעולות אלו, ובודאי יהי' כן גם בעתיד,

וכפי שאמר הקב"ה שהוא המצווה: ועשו[5] **לי מקדש ושכנתי** בתוכם **(כמועתק במכתב הכללי פי' רז"ל בהדיוק** בתוכם**):** „ובחנוני[6] נא בזאת"!

ועוד וג"ז עיקר — שעי"ז זוכים להחיש ולהקדים בנין בית המקדש הכללי והעיקרי, בית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו ממש.

---

3) משלי כב, ו.
4) ל' מג"א — ג, יג.
5) תרומה כה, ח.
6) ל' הפסוק — מלאכי ג, י.

מכתבים הכלליים ליום היאָרצייט

מכתב א׳

ב״ה, ראש חודש שבט, ה׳תשי״א.
ברוקלין, נ.י.

אל אנ״ש, תלמידי התמימים וכל הקרובים
לחסידות וחסידים די בכל אתר ואתר,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

לקראת בא יום הגדול והקדוש הוא יום עשירי בשבט, יום הילולא של כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע הכ״מ — הנני לעורר אודות מאמרו שנתן להדפיס ליום ההסתלקות, הוא ד״ה באתי לגני — יו״ד שבט תש״י,

אשר בטח תלמדו אותו בליל ויום ההילולא.

ובלשון נשיאנו במכתביו (קונטרס ג[1], קונט׳ לו[2]):

מסוגל הוא היום הזה להתקשר בעץ החיים, אשר כאו״א מאנ״ש יזכה שיאיר עליו ועל כל ב״ב שיחיו זכות כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ, אשר מסר ונתן נפשו הק׳ עלינו להדריכנו במעגלי צדיקי יסוד עולם הוד כ״ק אבותינו רבותינו הק׳ זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע להושע בבני חייא ומזונא רויחא.

אנ״ש ותלמידי התמימים יחיו, התעוררו ובאו לחצרות ה׳, בבתי כנסיות ובתי מדרשות, אל התפלה ואל למודי השיעורים ברבים, והתועדו באהבת רעים לחזק את הלמודים בתמיכת לומדי תורה ועוסקים בעבודת השי״ת.

---

1) קונטרס ג: **סה״מ קונטרסים ח״א ע׳ 76. ולאח״ז באג״ק אדמו״ר מהוריי״צ ח״ב ע׳ קסו** (המו״ל).
2) קונטרס לו: **סה״מ קונטרסים ח״ב שצז, ב. ולאח״ז באג״ק שם ח״ד ס״ע רעח ואילך** (המו״ל).

אנ״ש ותלמידי התמימים, וכל הנוטלים חלק בדרכי החסידים והחסידות עמדו הכן כולכם, אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, לקבל ברכת הוי׳ בשפעת חיים ופרנסה טובה ונחת מיוצאי חלציכם, אשר ישפיע השי״ת לכם ולנו על ידי התעוררות רחמים רבים ממקור הרחמים והחסדים האמיתים, ע״ד מכניסי רחמים, אשר יעורר כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ בעל ההילולא, וברוכים תהיו בבני חייא ומזונא רויחא.

מנחם מענדל שניאורסאהן

מכתב ב׳

ב״ה, ראש חודש שבט, ה׳תשי״א.
ברוקלין, נ.י.

אל אנ״ש, תלמידי התמימים, אל המקושרים או השייכים אל כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע הכ״מ,

ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על שאלת רבים אודות סדר מפורט ביום העשירי בשבט הבע״ל, הוא יום היאָרצייט של כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ, הנני בזה להציע[1]:

בשבת קדש שלפני היאָרצייט ישתדלו לעלות לתורה.

אם אין מספר העליות מספיק – יקראו בתורה בחדרים שונים, אבל לא להוסיף על מספר הקרואים.

ישתדלו שמפטיר יהי׳ הגדול שבחבורה – בריצוי רוב המנין – או על פי הגורל.

יבחרו וירימו מי שיתפלל לפני התיבה ביום היאָרצייט, ונכון לחלק שיתפלל אחד ערבית, שני – שחרית, שלישי – מנחה כדי לזכות בזה מספר יותר גדול של אנ״ש.

להדליק נר שידלק כל המעת לעת. אם אפשר בקל – נר של שעוה.

הנני בזה: ראה ג״כ מכ׳ כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ ע״ד היאָרצייט הראשון של אביו כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע (חכמי ישראל בעש״ט ע׳ לג [ולאח״ז באגרות־קודש אדמו״ר מהוריי״צ ח״א ע׳ קלח]).

יקראו .. אבל לא להוסיף: הוראת כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ בשם אביו. ועיין שו״ת צ״צ חאו״ח סל״ה.

של שעוה: ר״ת ה׳קיצו ו׳רננו ש׳וכני ע׳פר.

המראה מקומות וכו׳ בהערות הממוספרות – ניתוספו ע״י המו״ל.

1) יש לציין שגם במשך השנים שלאח״ז התייחס כ״ק אדמו״ר כו״כ פעמים להוראות שבמכתב זה ע״ד סדר ההנהגה ביום ההילולא, וצוה לפרסמן כו׳.

בשעת התפלות ידלקו חמשה נרות.

אחר התפלה (בבוקר – אחר אמירת תהלים) ילמוד (יסיים) המתפלל לפני התיבה פכ״ד דכלים ופ״ז דמקואות. אח״כ יאמר המשנה ר׳ חנניא בן עקשיא כו׳ ויאדיר. בלחש – איזה שורות בתניא, קדיש דרבנן.

אחר תפלת ערבית – יחזרו חלק מהמאמר דיום ההסתלקות (ד״ה באתי לגני, נדפס בקונטרס עד[5]) בע״פ. ואם אין מי שיחזור בע״פ ילמדוהו בפנים. וכן אחר תפלת הבוקר. ולסיימו אחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה – פרק תניא. וכן לאחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה ירים כל אחד תרומה להעניים השייכים לנשיאנו, הוא כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחיו**, וכן קודם תפלת מנחה.**

לאחר תפלת הבוקר וחזרת הדא״ח – יקרא כל אחד פ״נ (כמובן בחגירת אבנט). אלו שזכו להכנס ליחידות, או עכ״פ לראות את פני כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ – יצייר עצמו, בעת קריאת הפ״נ, כאלו עומד לפניו. להניח הפ״נ אח״כ בין דפי מאמר, קונטרס וכו׳ של תורת כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ. ולשלחו (אם באפשרי – בו ביום**) על מנת לקראותו על ציון שלו.**

חמשה נרות .. (יסיים): **ראה קונטרס ב׳ ניסן ה׳תש״ח** [סה״מ תש״ח ע׳ 146][2]**, וה׳תש״ט** [סה״מ תש״ט ע׳ 74][3].

בלחש .. בתניא: **כך נהג כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ**[4].

---

2) ושם: כנגד נפש רוח נשמה חי׳ יחידה (משיחות כ״ק מו״ח אדמו״ר שליט״א). – וראה שיחת יט כסלו תשי״א (תו״מ ח״ב ע׳ 125): בפעם הראשונה שראיתי שמדליקים חמש נרות בעת התפלה ביאָרצייט (וכן בשנת האבלות), כשהייתי אצל כ״ק מו״ח אדמו״ר בפאַריז, שאלתי אצלו טעם הדבר, ולא השיב, ולאחר זמן אמר, שחמש הנרות הם כנגד חמש השמות שהנשמה נקראת בהם, נפש רוח נשמה חי׳ יחידה.

3) ושם: א) לימוד המשניות הוא אחר אמירת שיעור התהלים שאחר התפלה. ב) פרק כד דכלים ופרק ז׳ דמקואות לומדים אחר סיום תפלת ערבית, סיום תפלת היום וסיום תפלת מנחה – הן במשך כל האחד עשר חודש הן ביום היאָרצייט. ג) במשך ימי האבילות, ר״ל, לומדים בגלוי רק משנה אחת. ד) הדיוק הוא לסיים הפרקים אחרי התפלה.

4) ראה ר״ד ימי השבעה ה׳שי״ת ס״ט (תו״מ ח״א ע׳ 6): בשנת האבלות [אחר אמו הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה נ״ע], ל״ע, כשהי׳ הרבי מסיים: „רבי חנניא בן עקשיא כו׳״, לפני קדיש דרבנן, הי׳ נוהג להשען על ידו ולומר משהו בלחש.

5) ולאח״ז בסה״מ תש״י ע׳ 109 ואילך.

במשך המעת לעת – ללמוד פרקי המשניות של אותיות השם.

במשך המעת לעת – לעשות התועדות.

לקבוע שעה במשך המעת לעת – לבאר לבני ביתו שי׳ אודות כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ ועבודתו אשר עבד בה כל ימי חייו.

במשך המעת לעת – לבקר (אלו הראוים לזה) בבתי הכנסיות ובבהמ״ד אשר בעיר לחזור שם מימרא או פתגם מתורתו של כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ, לבאר אודות אהבת כל ישראל שלו, להודיע ולהסביר תקנתו ע״ד אמירת תהלים, לימוד חומש עם פירש״י – ובמקומות המתאימים – גם ע״ד לימוד התניא כפי שחלקו לימות השנה. – אם באפשרי – לעשות כל הנ״ל מתוך התועדות.

במשך המעת לעת – לבקר (המוכשרים לזה) במקום כנוסי הנוער החרדי – ולהשתדל, ככל האפשרי בדרכי שלום, גם במקום כינוסי הנוער שלעת עתה עדיין אינו חרדי – ולבאר להם איך שחבה יתירה נודעת להם תמיד מאת כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ, לבאר להם את אשר תבע מהם והתקוה והבטחון אשר בטח בהם, אשר סוף סוף ימלאו את תפקידם בהחזקת היהדות והפצת התורה בכל המרץ החום והחיות שהם מסגולת הנוער.

* * *

מובן אשר, אם זהו מתאים לתנאי המקום, ימשיכו בכל הנ״ל בימים אשר אחרי היאָרצייט ובפרט ביום הש״ק שלאחריו.

* * *

והוי׳[6] יחיש[7] ביאת גואלנו והקיצו[8] ורננו שוכני[9] עפר, ונשיאנו, הוא כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ, בעל ההילולא, בתוכם ישמיענו נפלאות וינהלנו בדרך העולה בית א־ל.

מנחם מענדל שניאורסאהן

---

6) והוי׳ יחיש .. נפלאות: ראה אג״ק אדמו״ר הצמח צדק ע׳ א. אדמו״ר מהר״ש ע׳ א.

7) יחיש: אולי י״ל שבזה נכללת ג״כ בקשה שיהיו במדריגת זכו, וכדרז״ל: זכו אחישנה (סנה׳ צח, א). – הערה במכתב כד טבת תשכ״ב (אג״ק חכ״ב ע׳ צז).

8) ישעי׳ כו, יט.

9) שוכני עפר .. הוא .. בתוכם: להעיר מדרז״ל שוכני עפר כו׳ שנעשה שכן לעפר בחייו (סוטה ה, א. הובאה בשו״ע אדה״ז סקנ״ו ס״ג). וידועה אגה״ק דאדה״ז, אשר כתב קרוב לזמן הסתלקותו: נפש השפלה באמת לאמיתו כו׳. – הערה שם.

ועד הנחות בלה"ק

מבוז להוצאה לאור תורת ב"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה.

הגיע מבית הכורך

תורת מנחם

ספר המאמרים תשמ"ב

*

הספר נשלח לבתי המנויים

כן ניתן להשיג את ספרי המאמרים:

תשי"א־תשמ"א

וכן את פ"ו כרכי תורת מנחם — התוועדויות

בחנויות הספרים המובחרות

ובחנות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

www.lahak.org

או בטלפון: בארה"ב 718-604-2610; באה"ק 03-9606-018

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ״ק אדמו״ר זי״ע

נדפס על ידי ולזכות

הרה״ת ר׳ **ירחמיאל** וזוגתו מרת **רבקה לאה**

ולזכות יוצאי חלציהם

הרה״ת ר׳ **מנחם מענדל** וזוגתו מרת **שרה עטא**

בנותיהם **מרים**, **חנה** ו**רינה אסתר**

מרת **חנה העניא** ובעלה הרה״ת ר׳ **יעקב אליהו**

בניהם ובתם **בצלאל יהודה**, **אריא** ו**בנימין שמואל** שיחיו **אנדרוסיער**

מרת **אסתר ברכה** ובנה **שמואל בצלאל** שיחיו

מרת **מושקא** ובעלה הרה״ת ר׳ **נחום מאיר**

בניהם **שלמה ארי׳** ו**בצלאל אלכסנדר** שיחיו **רייבין**

מרת **פריידא מרים** ובעלה הרה״ת ר׳ **דוד שלמה** שיחיו **הולצברג**

אלישבע ו**שלמה שמואל ארי׳**

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

יעקבסאהן

להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו

בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב